

## **SOGALL: Descripció del parlar del Cabanyal**



**Aina Gallart Fos**

**Treball Final de Carrera de Filologia Catalana**

**Universitat Oberta de Catalunya**

**Juny 2013**

**Tutor: Vicent Garcia Perales**

**Consultora: Esther Gimeno Ugalde**

*Ya estas en el Cabañal  
En el poble dels mariners  
Y acompañá te portaran  
Per dins de tots els carrers  
Y les traques dispararan.*

Poemes de Domingo Estrela. Cabanyal. Any 1948 (inèdits)<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> S'ha respectat l'ortografia original.

## AGRAÏMENTS

En primer lloc, he d'agrair a Esther Gimeno Ugalde i Vicent Garcia Perales, consultora i tutor d'aquest treball, haver-me guiat i aconsellat en la meua primera incursió en el món de la recerca dialectològica, per la seua paciència i ànims en tot moment i per haver confiat en mi.

A les persones entrevistades, José Cerveró, Miguel Julián i Josefa Lucía Martí així com a Anna, Pepe i Teresa que ens acompanyaren i m'ajudaren a les entrevistes. A Mercè i Neus i a tots aquells que d'una manera o d'altra m'han ajudat en aquesta tasca. A José, sempre.

A la meua família, especialment als meus pares i a les meues iaies Pepica i Lola que em saberen conservar les arrels i m'ensenyaren a estimar el Cabanyal i el significat de "ser cabanyaler".

## ABSTRACT

En aquest treball presentem l'anàlisi i les conclusions pròpies derivades de la recerca per definir els trets característics de la parla del barri del Cabanyal (València). Per a això hem utilitzat el mètode de la dialectologia geogràfica i la monografia dialectal i hem portat a terme una enquesta a tres persones del barri. Oferim ací la descripció de la fonologia, la morfologia, la sintaxi i del lèxic d'aquesta zona de la comarca de l'Horta, posant especial èmfasi en el fenomen de l'obertura del diftong /ou/ > /au/.

*In this paper we present the analysis and conclusions derived from the research to define the traits and characteristics of the speech of the Cabanyal neighborhood (Valencia). For this purpose we used the method of the geographical dialectology and the dialectal monograph and we did three interviews to people from the neighborhood. We provide here the description of the phonology, morphology, syntax and lexicon of this part of the district of Horta, with a special emphasis on the phenomenon of the opening of the diphthong /ou/ > /au/.*

## ÍNDIX

1. Introducció .....	5
2. Justificació i interès de la recerca .....	7
2.1. Pregunta inicial.....	7
2.2. Objectius de la investigació .....	8
2.3. Hipòtesis .....	8
3. Metodologia de la recerca.	
Mètodes i instruments d'observació i recollida de dades .....	9
3.1. Confecció del qüestionari .....	9
4. Descripció del context.....	13
5. Anàlisi de dades .....	17
5.1. Fonètica .....	19
5.1.1. Vocalisme.....	19
5.1.1.1. Vocalisme tònic.....	19
5.1.1.2. Vocalisme àton .....	19
5.1.1.2.1. L'obertura del diftong /ou/ .....	21
5.1.2. Consonantisme .....	24
5.2. Morfologia i sintaxi .....	27
5.2.1. Morfologia nominal .....	27
5.2.2. Morfologia verbal.....	29
5.2.3. Sintaxi .....	31
5.3. Fraseologia .....	32
5.3.1. Lèxic.....	34
5.3.2. Frases fetes.....	43
5.3.3. Retrucs.....	50
6. Conclusions finals .....	52
7. Bibliografia .....	59
8. Apèndix documental .....	63
Annex I. Descripció dels informants .....	64
Annex II. Dades generals de l'enquesta .....	65
Annex III. Qüestionari.....	66
Annex IV. Mapes de zones on es realitza l'obertura del diftong /ou/ > /au/ .....	72

## 1. INTRODUCCIÓ

*Sogall* és l'amalgama de fils, algues i d'altres filaments de la mar que, en forma de pilota, trobem sovint a les nostres platges. Amb *sogalls* fèiem guerres els estius o ens rascàvem les cames quan, de la sal i el sol, ens picaven. A la vora de la mar Mediterrània està el barri del Cabanyal i la seua gent, marinera, sempre ha mirat cap a ella. He volgut posar a aquest treball de recerca com a títol un mot que poguera representar tot açò, l'olor de mar, la tradició i la genuïnitat d'un poble. Però a més, que fóra un símbol d'allò que significa la parla d'una zona, un conjunt de trets que formen un tot. Ací intentarem treure, fil a fil, les seues parts.

El barri del Cabanyal, a València, ha experimentat una sèrie de canvis, tant urbanístics com socials i culturals, que han incidit indiscutiblement en la configuració de la seua població i en conseqüència, en l'evolució del parlar. Aquesta nova situació, lligada a l'amenaça de desestructuració del barri provocada per la possible prolongació de l'Avinguda Blasco Ibáñez, fan que siga urgent un estudi dialectològic per tal de recollir i sistematitzar les característiques pròpies del parlar cabanyaler, avui que entre el seu veïnat encara podem trobar persones que han viscut tota la vida al barri, de pares i avis d'allà també i que l'han conegut quan al carrer només s'escoltava parlar valencià.

Per una altra banda, el fet de poder comptar amb un estudi sobre el parlar del Cabanyal també té el seu origen en la voluntat de contribuir en la percepció positiva del propi dialecte i la posada en valor dels trets característics dels parlants. Han estat moltes les declaracions que menyspreaven el parlar anomenat "apitxat", el valencià central, com ara F. Carreras y Candil (1918: 690) que utilitza el mot "corruptela" per definir-lo o Francesc Martínez (1912: 8) que manté que a València es parla català pronunciat en castellà i que això fa esdevenir la llengua "xabacana" i "antiarmònica". Si bé és cert que es produeix una reducció de fonemes, també hem de ser conscients que es tracta d'una particularitat dialectal més, al costat d'altres tantes que aporten riquesa al català. Per una altra banda, no podem deixar-nos portar per prejudicis que ens allunyen de la tasca d'un filòleg, i més encara, estigmatitzar variants dialectals a zones, com és la ciutat de València, on la normalització lingüística es troba a un punt de desenvolupament molt sensible.

És per això que a aquest treball anomenarem el valencià parlat a la zona central del País Valencià com "valencià central", seguint l'argumentació de Jordi Colomina (1999: 99), "si parlem de valencià septentrional i del valencià meridional, també hem

d'anomenar l'altra varietat amb un terme geogràfic i no pas 'anecdòtic' i encara menys pejoratiu".

A més a més, reconèixer aquest patrimoni és també acceptar i estimar les diferències que integren els parlars catalans i així, unir-nos com a comunitat lingüística i cultural. L'eminent filòleg Pompeu Fabra evità tot el camí centralista en la concepció de la llengua estàndard i va advocar per la unió i la col·laboració de tots els pobles catalanoparlants:

El modern català literari, la llengua en què escriuen avui els nostres millors prosadors i poetes i en què apareixen escrites la gran majoria de les publicacions actuals, no és barceloní; tots els dialectes han contribuït a la seva formació (Pompeu Fabra, *Els dialectes catalans i la llengua literària* (1919) a Babiloni, 1997: 116).

Avui som nosaltres qui hem de seguir defensant aquesta ideologia integradora. Com a futura filòloga catalana, em sembla primordial contribuir a fer visible la riquesa lingüística catalana i especialment aquella dels pobles que formen el País Valencià. La llengua és un organisme viu que creix i s'adapta segons les necessitats comunicatives i la realitat en què viu, dibuixar el parlar del Cabanyal és també, doncs, presentar una part del tarannà d'un poble.

## 2. JUSTIFICACIÓ I INTERÈS DE LA RECERCA

El Cabanyal es veu des de fa anys amenaçat per l'enderrocament de la seua trama urbanística excepcional, però alhora, pateix la degradació i la destrucció d'una manera de viure i de relacionar-se pròpia del barri mariner. Aquestes particularitats es fan visibles també al parlar de la zona i com les cases, es troben en perill atès que "el territori és un dels components imprescindibles, en la mesura en què és l'espai de trobada dels parlants, qualsevol alteració de la base territorial té un efecte en la vida de la llengua" (Junyent, 1999: 4). És per això que es veu necessari un estudi urgent sobre les característiques del parlar cabanyaler, i amb això no solament intentem recollir i sistematitzar les realitzacions pròpies sinó també tenim la intenció de posar en valor la resistència cultural d'un poble enfront de la uniformització lingüística, cultural i arquitectònica procedent de la capital.

El públic al qual ens adreçem, és eminentment acadèmic, filòlegs interessats en la dialectologia. Però també a qualsevol persona interessada en el tema de recerca i, evidentment, als veïns i veïnes del Cabanyal.

### 2.1. PREGUNTA INICIAL

El barri del Cabanyal té unes característiques socials i arquitectòniques singulars, així ho establí per exemple, la prestigiosa Word Monuments Fund en incloure'l l'any 2011 en la llista de llocs en perill de deteriorament, o la inclusió a la "Lista Roja del Patrimonio" de Hispania Nostra l'any 2012. Així mateix, sociològicament "el barri del Cabanyal-Canyamelar constitueix un conjunt social en la seua totalitat. Per la seua particular història, la seua evolució de municipi independent a part integrada en l'àrea metropolitana, l'entramat urbà d'aquest barri s'ha constituït com una entitat dotada d'una autonomia i personalitat pròpies" (Duart, 2002: 1).

En aquesta investigació volem verificar si aquesta singularitat s'estén en el plànol lingüístic i el barri té també unes característiques fonètiques, lèxiques i morfosintàctiques pròpies i si podem establir i determinar les característiques fonètiques dels cabanyalers catalanoparlants. Per una altra banda, en cas de tindre-les, si aquestes característiques es comparteixen als pobles fronterers i quines d'elles són genuïnes.



## 2.2. OBJECTIUS DE LA INVESTIGACIÓ

Per tal de portar a terme aquest treball de recerca hem fixat una sèrie d'objectius, tots ells centrats en la descripció del parlar cabanyaler. En primer lloc busquem determinar i descriure els principals trets dialectals propis del parlar del Cabanyal dins de les característiques del català occidental i més concretament del valencià central. Provarem de posar en relleu les seues característiques fonètiques principals, amb atenció especial a l'obertura del diftong /ou/ > /au/, així com d'altres característiques morfosintàctiques i lèxiques. En aquest sentit ens aturarem un poquet per tal de poder recollir lèxic propi de la zona, però també algunes de les frases fetes i retrucs que s'hi utilitzen. Per una altra banda, amb aquest treball també pretenem enregistrar les variants dialectals més antigues que es parlen al barri per tal de poder fer-ne un inventari.

## 2.3. HIPÒTESIS

Partim d'una sèrie d'hipòtesis necessàries per tal de desenvolupar la nostra recerca, primerament hem de considerar vàlida la possibilitat de trobar un sector de la població, representat per homes i dones majors de 65 anys i nascuts al Cabanyal, que conserva una mena de "saviesa popular" reflectida en frases fetes i dites populars col·loquials i genuïnes. Seguidament, que la llengua parlada per aquest sector de la població posseeix unes característiques pròpies, des de trets fonètics, (especialment pel que fa al vocalisme, i més concretament la transformació del diftong /ou/ en /au/) fins al lèxic i jocs de llengua.

### 3. METODOLOGIA DE LA RECERCA. MÈTODES I INSTRUMENTS D'OBSERVACIÓ I RECOLLIDA DE DADES

La metodologia que utilitzarem és aquella descrita per Joan Veny a *Introducció a la dialectologia catalana* (1986), específicament, la pròpia de la dialectologia geogràfica o geolingüística<sup>2</sup> i la monogràfica. Estudiarem el parlar d'un punt geogràfic determinat, en aquest cas el barri del Cabanyal a València, des d'un enfocament sincrònic i tradicional per tal de dibuixar la llengua que es parla en aquest mateix moment (Veny, 1986: 70-71). La geolingüística, segons Veny (1986: 72), es basa a "seleccionar un nombre determinat de localitats d'un o diversos dominis lingüístics, on s'obtenen respostes transcrites fonèticament i després cartografiades" i així com "a un qüestionari de mots (o dibuixos) establert prèviament per tal d'estudiar la distribució geogràfica de sons, formes, mots (amb les seves coses) i funcions d'una o més llengües".

El mètode geogràfic estudia la variació diatòpica d'una llengua, és a dir, la diversitat segons l'espai (Veny, 1986: 72). Dins d'aquest se situa l'estudi monogràfic, que pot comprendre l'aspecte fonètic, morfosintàctic o lèxic o tots tres i fins i tot, l'onomàstic. Per tal de portar-lo a terme es realitza una enquesta, que pot ser en grup o de manera individual a partir d'un qüestionari amb els qual es pretenen recollir els trets característics del parlar estudiat.

#### 3.1. CONFECCIÓ DEL QÜESTIONARI

En la confecció del qüestionari<sup>3</sup> hem pres com a referència la descripció del valencià central feta per Joan Veny a *Introducció a la dialectologia catalana* (1986) i el mateix autor i Mar Massanell a *Dialectologia Catalana* (2002), de manera que a l'entrevista es puguin identificar els trets característics del valencià central. Per una altra banda, també s'han tingut en compte les recomanacions de Veny (1986: 77-87) i de l'*Atlas Lingüístic del domini català* (Badia, Pons i Veny, 1993: 9) i s'ha adaptat d'aquest, el

---

<sup>2</sup> Fundat per Gilliéron (1854-1926) (Veny, 1986: 72).

<sup>3</sup> A l'Annex III es pot consultar el qüestionari proposat amb un detall exhaustiu del tret lingüístic que es pretén analitzar a cadascun dels mots.

qüestionari general<sup>4</sup>. Per tal de d'elaborar les preguntes hem pres com a model els qüestionari de l'ALDC<sup>5</sup> i de l'*Atlas Lingüístic del Domini Català* (Navarro, 2003).

En primer lloc s'ha partit d'una llista de mots i frases d'interès lèxic, fonètic o morfosintàctic recollides a partir de la visualització dels documents de "Cabanyal Arxiu Viu"<sup>6</sup> així com de converses informals amb els parlants de la zona. Per tal que les persones entrevistades pogueren respondre a les preguntes amb la màxima naturalitat possible s'han agrupat els mots segons el tipus de pregunta i segons el seu contingut semàntic. A més a més, l'entrevistadora forma part culturalment i lingüísticament de la zona estudiada, la qual cosa pot afavorir el desenvolupament de l'enquesta i la interacció amb les persones entrevistades, ja que es comparteixen referents i d'altres aspectes culturals, religiosos i socials que hi poden entrar en joc.

S'ha comptat amb un sol qüestionari per a totes les entrevistes i el nombre de preguntes s'ha calibrat segons la seua capacitat per obtenir la informació desitjada però també tenint present l'edat dels entrevistats, de manera que s'ha considerat preveure una hora d'enquesta en total per cada informant. D'aquesta manera es busca evitar produir cansament o desànim. Considerem que realitzar una enquesta d'aquest tipus pot suposar per a l'entrevistat un determinat grau d'estrès que pot derivar en desinterès i per tant, perjudicar-ne els resultats.

Les enquestes s'han realitzat separatament i, en tots els casos, al domicili de l'informador, ja que en primer lloc, ens assegura unes condicions de gravació òptimes i en segon lloc, contribueix a la relaxació de l'informant i per tant, a afavorir el grau de familiaritat i espontaneïtat. Amb aquest mateix objectiu, si per qüestions alienes hi han estat presents d'altres persones com cònjuges o fills que es troben al domicili familiar en eixe moment, se n'ha permès la presència.

Les entrevistes foren enregistrades amb una gravadora de veu electrònica amb el permís dels informants. Com que els recursos de tipus electrònic poden presentar problemes inesperats, cal revisar les gravacions una vegada fetes i el funcionament de

---

<sup>4</sup> Ídem 21-23.

<sup>5</sup> Ídem.

<sup>6</sup> "Cabanyal Arxiu Viu", com s'explica a la seua pàgina web (<http://www.cabanyalarchivovivo.es>), és un projecte proposat per l'associació La Esfera Azul i coordinat per Lupe Frigols, Emilio Martínez i Bia Santos. El seu objectiu és posar en relleu a través d'eines culturals, els valors, la identitat, la memòria i el patrimoni del barri del Cabanyal. Els vídeos, coordinats per Bia Santos i Editats per Bia Santos i Víctor García Bayarri, es troben a [http://www.cabanyalarchivovivo.es/HABLEMOS\\_TEST.html](http://www.cabanyalarchivovivo.es/HABLEMOS_TEST.html).

l'aparell abans de començar l'entrevista. Per tal de disminuir la tensió que pot generar la consciència de ser gravat, s'ha situat sempre la gravadora en un lloc no molt visible.

El mètode d'interrogació utilitzat és l'indirecte, utilitzarem descripcions i definicions, frases inacabades, dixi i preguntes obertes per tal d'obtenir la informació desitjada. D'aquesta manera, hi haurà preguntes tancades però també obertes, on es facilita a l'entrevistat la producció espontània i a la investigació la possibilitat de recollir elements que no s'havien tingut en compte o que no s'han obtingut durant el qüestionari. Això també ens permet reduir el nombre de preguntes si durant la conversa espontània apareixen els trets recercats.

Les enquestes s'han realitzat a dos homes i una dona, nascuts tots al Cabanyal, d'edats compreses entre 70 i 80 anys<sup>7</sup>. S'ha escollit aquesta franja d'edat amb l'objectiu de buscar informants que no hagueren tingut contacte amb el valencià al context acadèmic, a més, d'aquesta manera tenim un resultat homogeni pel que fa a l'aspecte generacional i no tenim en cap varietat diastràtica<sup>8</sup> (Veny, 1986: 94-95). Són catalanoparlants i la seua vida s'ha desenvolupat íntegrament al Cabanyal, excepte en període de guerra i pel servei militar. Els ascendents són majoritàriament autòctons i els cònjuges també. Tots estan alfabetitzats i han estat escolaritzats, però no tenen estudis superiors. No han estudiat mai en valencià, de manera que mai han hagut d'adaptar el seu parlar a la llengua normativa en contextos acadèmics, en conseqüència, és molt probable que no n'estiguen influenciats. Així mateix, les persones entrevistades no tenen cap problema articuladori que pugua dificultar la seua producció i es troben en plenes facultats mentals.

Cadascuna de les persones entrevistades resideix a un sector diferent del conjunt conegut sovint com el Cabanyal però que integra el Cabanyal, el Canyamelar i el Cap de França. D'aquesta manera podrem avançar l'extensió dels trets trobats encara que siga de manera provisional.

Per una altra banda, s'ha decidit passar l'enquesta a un grup de control per tal de constatar la seua validesa i assegurar que aquesta s'adapta als objectius buscats. El grup de control està format per quatre persones de perfil semblant a les descrites

---

<sup>7</sup> La descripció completa dels informants es troba a l'Annex I.

<sup>8</sup> En una ampliació d'aquest mateix treball seria interessant tenir en compte altres generacions i veure la vivacitat del dialecte o les variants generacionals que presenta.

anteriorment, encara que l'entrevista es portarà a terme de manera col·lectiva, ja que també busquem alhora aprofitar-la per tal d'enriquir l'enquesta.

Quan utilitzem qualsevol mitjà de tipus tècnic, hem de tenir en compte que aquest pot fallar. S'han tingut en compte els possibles problemes que se'n deriven (gravacions, transcripcions, etc.) així com el temps que suposa portar a terme les entrevistes i buidar-ne les dades. A més a més, hem de tenir present que algunes de les persones entrevistades potser que no s'adeqüen a allò que busquem o simplement, l'entrevista no puga fer-se. És per això, que hem concertat una sèrie de possibles entrevistes superant el nombre d'informants previst inicialment.

El buidatge de les enquestes s'ha fet seguint la transcripció segons l'Alfabet Fonètic Internacional (AFI)<sup>9</sup> i posteriorment analitzant els documents. A més a més s'han utilitzat d'altres documents audiovisuals ja existents com ara "Cabanyal Arxiu Viu", que compta amb més de 100 testimonis gravats en vídeo, molts dels quals són originaris del Cabanyal i d'altres que hi viuen des de fa pocs anys, així com d'altres documentals sobre el barri, etc.

Finalment, pel que fa al lèxic, frases fetes i retrucs també s'ha comptat amb la col·laboració de Maria Dolors Gallart Martí, afeccionada local que, com contempla Veny (1986: 100), sense mètode però de manera constant i quotidiana ha anat fent-ne un xicotet recull, ric i aprofitable després de destriar allò que ací hem trobat rellevant.

---

<sup>9</sup> IEC: 1999

#### 4. DESCRIPCIÓ DEL CONTEXT

El Cabanyal forma part del districte 11, corresponent als Poblatos Marítims de la ciutat de València, i està situat en paral·lel a la mar i al costat del port de la ciutat. Els Poblatos Marítims estan formats per quatre zones administratives (des del port cap a Alboraya) Nazaret, El Grau, Cabanyal-Canyamelar, Beteró i la Malva-rosa.

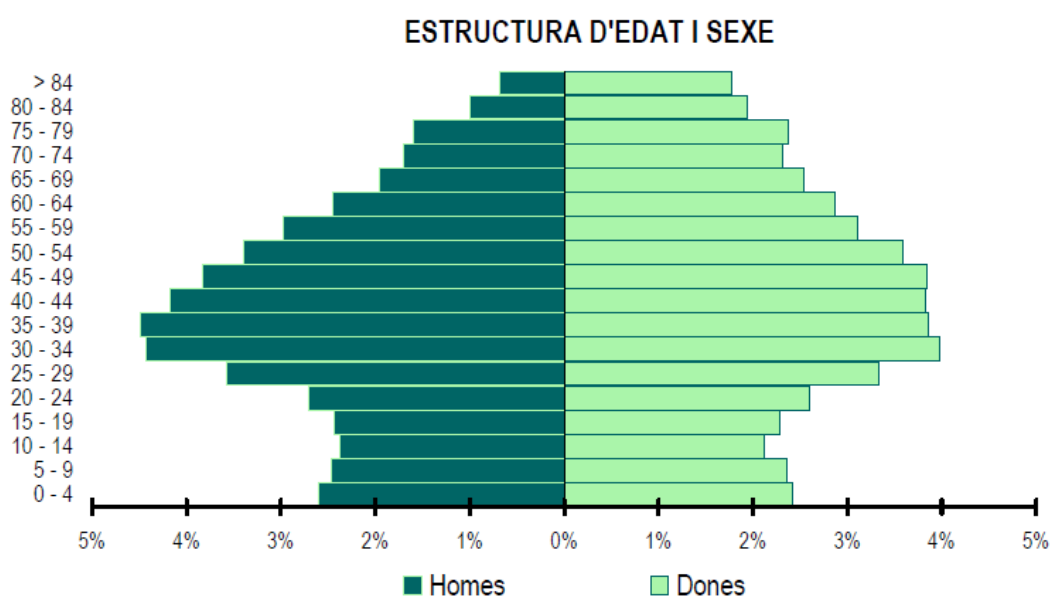


Imatge 1: El Poblatos Marítims (Oficina d'estadística de l'Ajuntament de València)

Té el seu origen cap al segle XIII amb els assentaments de pescadors. Quan Jaume I prengué la ciutat de València promogué la construcció de barraques, afavorint l'activitat pesquera fins que, entrat ja el segle XV, la zona rep el nom del Cabanyal (s'hi té constància des de 1421). El 1814 hi viuen 1.515 persones i el 1836, després de la derrota als carlins, es formarà l'Ajuntament del Poble Nou de la Mar, que ocupa el terreny des de el Grau (la sèquia de Gasch) fins la Cadena (la Malva-rosa), del qual Francisco Cubells en serà el primer alcalde constitucional (Sanchis, 2009: sense pàgina).

Amb el temps, l'incendi de les barraques el 1875 i el progrés econòmic de la zona, es comencen a construir cases de maó i teula. El 1890, Poble Nou de la Mar ja compta amb 11.291 habitants, fins que el 7 de juny de 1897 s'annexiona finalment al municipi de València. És en aquesta època quan es construeixen les característiques cases del barri, estilísticament pertanyents al Modernisme Popular (ceràmica arquitectònica i exterior, estil eclèctic, personalització dels models i el treball, etc.). El Cabanyal viu el seu moment d'esplendor, es construeix el Balneari de les Arenes, artistes i intel·lectuals com Sorolla i Benlliure, declarats fills predilectes, desenvolupen les seues obres al barri; s'obren teatres, apareix el tramvia elèctric i es converteix alhora en zona d'estiueig dels habitants de la ciutat de València (Sanchis, 2009: sense pàgina).

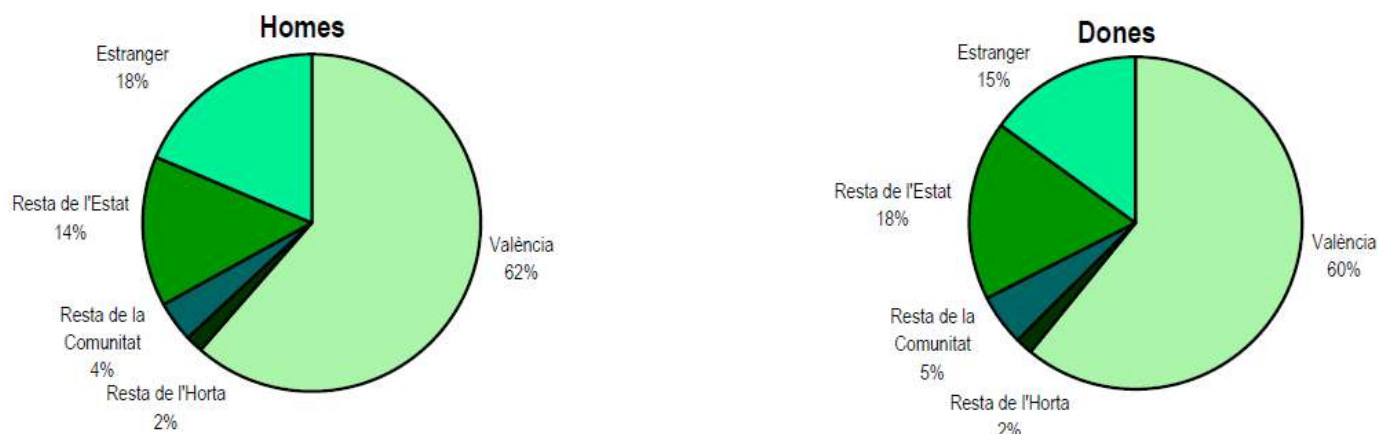
Avui, el Cabanyal està envoltat per un desenvolupat port comercial i turístic, els campus de les universitats públiques valencianes (Universitat de València d'Estudi General i Universitat Politècnica de València) i l'ampliació de la ciutat des Ciutat Vella. La població del districte dels Poblatos Marítims ha passat a 59.180 habitants al 2012 dels quals 12.273 tenen entre 60 i 79 anys<sup>10</sup>.



Imatge 2: Piràmide poblacional amb les variants d'edat i sexe.  
(Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, dades de 2012)

<sup>10</sup> Dades de l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, 2012.

Pel que fa l'origen, la majoria d'habitants són de València (36.152) i de la resta de l'Estat Espanyol i del País Valencià. A més, el districte acull a un total de 9.516 estrangers, la majoria d'ells provinents de la Unió Europea (3.712) i Amèrica del Sud (2.197)<sup>11</sup>.



Imatge 3: Origen dels habitants dels Poblatos Marítims  
(Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, dades de 2012).

D'aquests 56.135 habitants, 5.117 no entenen el català, 21.343 l'entenen però no el parlen, i 29.675 el parlen<sup>12</sup>.

Per una altra banda, gràcies a les característiques particulars del barri i la trama urbanística hereva de la disposició de les barraques dels pescadors, el 1993 fou declarat Conjunt Històric Protegit de la ciutat de València i Bé d'Interès Cultural. No obstant això, des del 1998 el barri pateix l'amenaça del projecte municipal d'ampliació de l'avinguda Blasco Ibáñez, que partiria en dos el popular barri mariner i suposa la destrucció de 1.651 vivendes, de la trama urbana del conjunt històric i del seu patrimoni arquitectònic i cultural.

La Plataforma Salvem el Cabanyal afegeix que, amb la posada en marxa del projecte "no sols es destrueix un Conjunt Històric amb edificacions centenàries tan emblemàtiques com la Casa dels Bous i la Llotja de Pescadors, privant al poble valencià d'una dels seus senyes d'identitat i de la seua contribució a la Cultura

<sup>11</sup> Dades de l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València, 2012.

<sup>12</sup> Ídem.



Universal, sinó que es destrueix també un mode de vida, de relacions socials i humanes, una cultura i idiosincràsia peculiar derivada de la seua relació amb la mar, etc.” (Plataforma Salvem el Cabanyal).

Aquesta Plataforma, creada el 1998 i formada en el seu origen per veïns, comerciants, partits polítics de l’oposició i entitats culturals, porta 15 anys realitzant accions reivindicatives culturals, com ara Cabanyal Portes Obertes, a més d’una batalla legal contra l’Ajuntament de València que ha portat el cas al Tribunal Constitucional, on encara avui s’espera resposta (Herrero i Maota, 2010: sense pàgina).

Actualment, el barri del Cabanyal pateix la degradació immobiliària i la destrucció de seu teixit social. L’Ajuntament de València ha enderrocat algunes de les cases que entren dins del pla, d’altres les ha comprades però resten tapiades o les han llogades en condicions pràcticament d’inhabitabilitat. La Plataforma Salvem en Cabanyal, juntament amb l’Associació de Veïns Si Volem, l’Associació de Veïns i Veïnes del Cabanyal-Canyamelar i l’Associació de Comerciants, Industrials i Professionals del Marítim, signaren el 25 de juliol de 2012 un comunicat conjunt (Plataforma Salvem el Cabanyal, 2012), on denunciaven la degeneració del barri, fent menció als focus de delinqüència i el tràfic de drogues, la degradació urbanística i social, la manca de neteja i de cura dels carrers i solars, l’ocupació il·legal de cases, el no compliment de les ordenances municipals en aquestes propietats (especialment aquelles dirigides a les condicions de seguretat, salubritat, higiene i ornament públic), la falta d’escolarització de molts xiquets i on demanaven a més, la retirada de la suspensió cautelar de llicències de nova planta, rehabilitació i d’activitats comercials. Aquest comunicat posà en evidència que, deixant de banda la posició política i el debat sobre la prolongació de l’Avinguda Blasco Ibáñez, els veïns del Cabanyal han detectat un abandó per part de l’Ajuntament que ha derivat en un estat de degradació insostenible.

Molts col·lectius i iniciatives ciutadanes prenen força al barri (L’Escola del Cabanyal, Viu al Cabanyal, 15M Poblats Marítims, etc.) així com festivals com Cabanyal Íntim o la gravació de la websèrie Cabanyal Z. Alguns joves de València i d’arreu d’Europa, han decidit establir-hi la seua vivenda i, encara que no es poden tenir dades exactes, la configuració del barri està canviant significativament, alhora que, la resolució jurídica sembla estar cada vegada més propera. En els propers anys, siga quin siga el veredict del Tribunal Constitucional, l’Ajuntament de València haurà de posar en marxa mesures urgents que incidiran de manera clara en el futur del barri mariner. Mentrestant, els seus habitants es preocupen per mantindre el barri viu.

## 5. ANÀLISI DE DADES

A continuació analitzarem els resultats que hem obtingut a partir de les entrevistes realitzades, centrant-nos, com hem avançat, en la descripció dels trets definitoris del valencià central feta per Joan Veny a *Introducció al a dialectologia catalana* (1986) i el mateix autor i Mar Massanell a *Dialectologia Catalana* (2002).

El parlar del Cabanyal forma part del dialecte valencià i amb aquest, de les varietats del bloc occidental del català. El valencià es parla a les comarques dels Ports de Morella, el Maestrat, la Plana de Castelló, l'Alcalatén, el Camp de Morvedre, el Camp del Túria, l'Horta de València, la Ribera del Xúquer, la Costera, la Vall d'Albaida, la Safor, el Comtat, la Marina, l'Alcoià, les Vals del Vinalopó, l'Alacantí o Horta d'Alacantí el Baix Vinalopó, així com a la zona del Carxe (administrativament de la comunitat de Múrcia).

Així mateix, el parlar del Cabanyal s'emmarca dins del subdialecte del valencià central, el qual s'estén des d'una línia que va del nord d'Almenara, Olocau del Carraixet i Casinos fins a una altra que, seguint el Xúquer des d'Antella fins Albalat de la Ribera, puja cap al nord i tomba cap al litoral, deixant el Perelló fora. Per l'oest, coincideix amb el límit lingüístic, restant exclosos Alfarb i Catadau (Veny, 1982: 117). Beltran i Segura (2007: 16) proposen una doble divisió del valencià central assenyalant d'una banda la zona meridional i de l'altra la septentrional, separades per la ciutat de València. La descripció de les particularitats d'aquesta variant del valencià s'ha centrat tradicionalment en l'ensordiment de les alveolars i palatals sonores “casa” > [ˈkasa], “tretze” > [ˈtretʃe] o “metge” > [ˈmetʃe] i per tant la pèrdua dels fonemes /z/ i /dʒ/ (Colomina, 1999: 103). No obstant això, també hi ha d'altres trets característics com ara el manteniment del paradigma complet del pretèrit perfet simple (aní, anares, anà, etc.) o la pronúncia clara dels grups consonàntics -lt /molt/, -nt /tant/ i -mp /camp/.



Imatge 4: Mapa dels subdialectes del valencià<sup>13</sup>.

A continuació passem a descriure els trets que hem trobat a les entrevistes, integrant-hi els trets característics del valencià central.

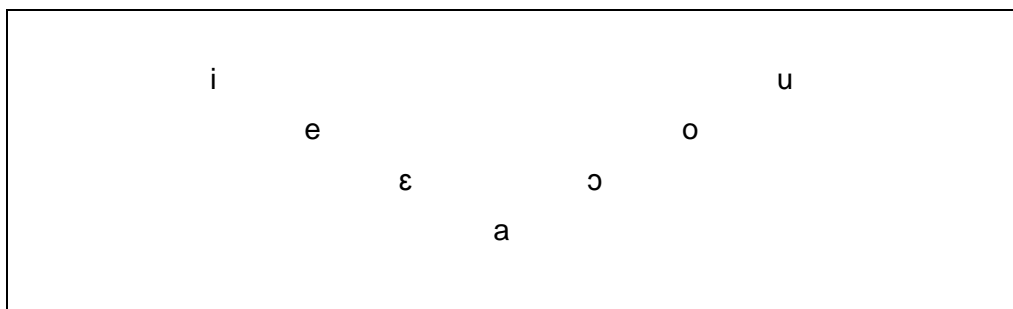
<sup>13</sup> J. Pérez Soriano. [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Subdialectes\\_del\\_valenci%C3%A0.png](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Subdialectes_del_valenci%C3%A0.png)

## 5.1. FONÈTICA

### 5.1.1. Vocalisme

#### 5.1.1.1. Vocalisme tònic

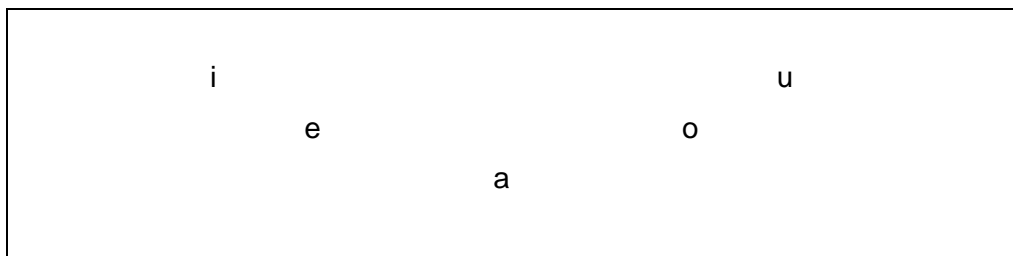
El valencià compta amb un sistema vocàlic tònic format per set fonemes amb quatre graus d'obertura (Veny, 2012: 40): /a/ (baix, pa), /e/ (fer, cistella), /ɛ/ (terra, pèl), /i/ (pi, riure), /o/ (molt, color), /ɔ/ (porta, poc), /u/ (puc, ull).



La única característica rellevant que trobem és l'obertura del diftong decreixen /ui/, de manera que es pronuncia ['wi], per exemple a "hui" ['wi] o "huit" ['wit].

#### 5.1.1.2. Vocalisme àton

En posició àtona, en canvi, les vocals es redueixen a cinc, amb tres graus d'obertura: /a/ (paraigua, pera), /e/ (embolicar, servir), /i/ (ordinador, mòbil), /o/ (posar, oblidar), /u/ (pel·lícula, nuclear).



A banda de les realitzacions pròpies del valencià, destaquem aquelles que ens semblen més rellevants per la seua extensió.

La /e/ àtona inicial absoluta, seguida principalment per /s/, /ʃ/, /n/ i /m/ sovint es pronuncia [a], com per exemple: “enrecordar-se” [anrekor'darse], “engruixar” [anɣrun'ʃar], “començar” [askomen'sar], “escurar” [asku'rar], “escurada” [askur'a], “estendre” [as'tendre], “escolta” [as'kolta], “ensenyaré” [anseɲa're], “te l'emportaves” [te lampor'taves], però també hem vist casos com “elefant” [ale'fant] on la /e/ va seguida de la consonant /l/. Cal dir que alhora són ben presents les realitzacions [es'tendre] o [esku'rar] i que una mateixa persona pot fer-ne ús indistintament d'ambdues. També observem aquest tret quan la vocal /e/ no es troba en posició inicial absoluta però està precedida d'una consonant, com ara “gegant” [tʃa'ɣant], “llençol” [ʎan'sɔl], o “calendari” [kalan'dari] (Veny, 2012: 41). El timbre de la /a/ al costat de contextos on en altres zones es produeix l'harmonia vocàlica (com ara el valencià meridional) es manté com a “terra” [ˈtɛra] o “porta” [ˈpɔrta].

Per una altra banda, veiem casos de síncope de /e/ o /a/ en contacte amb una /r/, “embarassada” [ambra'sa] i de reducció vocàlica a paraules com o “mocadoret” [mako'ret] o [maka'or], on s'ha produït a més, harmonia vocàlica. Aquest fenomen el veiem també a casos com “estornut” [ester'nut], “xicoteta” [tʃoko'teta] (“una caseta molt xicoteta” [ˈuna ka'seta ˈmolt tʃoko'teta]), “juliol” [tʃoliɔl], “treballadors del moll” [trabaʎa'ors del ˈmoʎ], encara que no es dona de manera sistemàtica. Els casos de reducció vocàlica es produeixen també entre mots com ara “em digué que anara” [me di'ɣe ka'nara]. Assenyalem també el cas d'anaptixi del mot “creïlla” [kere'yiʎa].

Finalment, s'aprecien algunes realitzacions pròpies del valencià col·loquial on la vocal /e/ passa a /i/ per l'influx de la palatal que és en contacte (Segura, 1996: 43), com ara “gener” /giner/ o “sense” /sinse/ “sense entrar en política” /sinse entrar en política/, “menjar” /minjar/, “senyoret” /sinyoret/ “quan vens a casa eres un senyoret” /quant bens a casa eres un sinyoret/, “eixir” /ixir/. Així com el tancament de la vocal /o/ en situació d'hiat com ara als mots “poal” [pu'al] o “coentes” [ˈkuentɛs] (“un poal en aigua i herba, això era menjar per als camells” [ˈun pu'al ˈen ˈaiɣwa i ˈerba, ai'ʃo e'ra min'tʃar ˈpals ka'mɛʎs]). Els substantius derivats dels verbs de la segona conjugació com “naixement” fan la terminació en -iment o finalment, el canvi de /o/ a /u/ en mots com “bullir”.

Al valencià central i en general al català occidental (Beltran i Segura, 2007: 67) es produeix l'obertura de la /o/ quan es troba en posició inicial àtona (forma part d'una síl·laba). És a dir, es produeix una diftongació i s'obre convertint-se en [au], a les entrevistes realitzades hem trobat els següents exemples: “obrir” [au'rir]<sup>14</sup>, “olorar” [aulo'rar].

#### 5.1.1.2.1. L'obertura del diftong /ou/

Un dels trets que caracteritza el parlar del Cabanyal de manera rellevant és l'obertura del diftong /ou/ > /au/<sup>15</sup>, que es manté intacte a quasi tot el valencià central (Beltran i Segura, 2007: 17). És per això que ens detindrem per tractar-lo en aquest epígraf.

Com assenyalar Colomina (1985: 80), en català trobem dos tipus de diftongs ortografiats OU:

- [ow], procedent dels mots llatins amb ō i ŭ com ara “roure”>RŌBŎRE.
- [ɔw], procedent de mots llatins amb ō com ara “nou”>NŎVE o “ou”>ŎVU.

El diftong que estudiem ací és el segon cas [ɔw] present a mots com “bou” [‘bau] (i plurals, “la casa dels bous” [‘la ‘kaza ‘dels ‘baus]), “nou” [‘nau] (tant pel que fa al número com a l'adjectiu, també combinats, “nou-cents” [naw'sentʃ], dènou [‘dɛnau]), “ou” [‘aw], “prou” [‘praw] i els seus diminutius “ouet” [a'wet], “oloreta” [awlo'reta]. Així doncs, el diftong s'obre tant en posició tònica com àtona però no ocasiona canvis a formes fonològiques subjacents com “novena” o “nova”. Aquest fenomen provoca també que la vocal /u/ esdevinga aproximant o semivocal és a dir, [w], de manera que quan trobem contextos de tres vocals seguides, aquesta /u/ aproximant es pot arribar a velaritzar com a “ouet” [a'ɣwet], fet que també apareix amb la diftongació de la /o/ inicial àtona abans descrita [a'ɣwɛrt] (“eixa porta està oberta” [‘eiʃa ‘pɔrta es'ta a'ɣwɛrta]) o fins i tot “buit” i “huit” [ɣwit]. No obstant això quan es tracta del verb “ser” en tercera persona del plural no varia (“sou” [sou]).

---

<sup>14</sup> El fenomen pel qual ha caigut la /b/ l'estudiarem a l'apartat de consonants.

<sup>15</sup> A la bibliografia consultada, aquest tret ha estat situat al Cabanyal per Beltran i Segura (2007: 17), Gimeno, (1996: 35) i a l'estudi *El parlar de Guardamar* (DD.AA. 2004: 19).

El Cabanyal no és la única zona on veiem l'obertura del diftong /ou/, de fet Segura (2003: 60) explica que és generalitzada a Guardamar i en alguns mots a Santa Pola ("nou", "dijous" o "dènou"). Beltran i Herrero (2011: 36) al seu volum sobre el parlar de la Marina Baixa assenyalen que el diftong s'obre a paraules determinades, com ara "ou", "bou", "pou", "ploure" i "moure". A *Dialectologia Catalana* (Veny i Massanell, 2002) es classifica com característica pròpia del parlar alacantí<sup>16</sup>. A l'estudi que fa Colomina (1985) d'aquest mateix subdialecte explica que A. M. Alcover (Colomina, 1985: 83), el situa a Novelda, Pinós, Monover, Agost i als Ports, en canvi l'autor (1985:86) assenyala que és un fenomen regular al Vinalopó Mitjà, Biar i Castalla però variable a Canyada de Biar, Camp de Mirra, Beneixama, Onil, Guardamar, el Campello i Mutxamel. Gimeno (1996: 35) el troba també a Petrer i algunes zones (no especificades) del valencià septentrional. Beltran i Segura hi afegeixen Torís i Sumarcàrcer, les Valls del Vinalopó, part de l'Alcoià i la banda ponentina dels Ports (2007: 17, 127). També a La Mata, la Tolodella i el Portell (Ferrando i Guirau, 1983: 219-220)<sup>17</sup> i la Torre de Vilella, La Codonyera i Valljunquera, al Matarranya (Navarro, 2004: 17), Alt Vinalopó, la Foia de Castalla i la Mata i Aiguaviva (DD.AA. 2004: 19). A més a més, fora del domini de la llengua catalana, als dialectes occitans com el gascó o el llenguadocià occidental (i parcialment al Rosselló) també podem trobar aquest fenomen<sup>18</sup>.

El mapa que presentem a continuació recull aquestes localitats, tenint en compte que el fenomen es produeix amb certa irregularitat i té diferent extensió depenent del mot<sup>19</sup>:

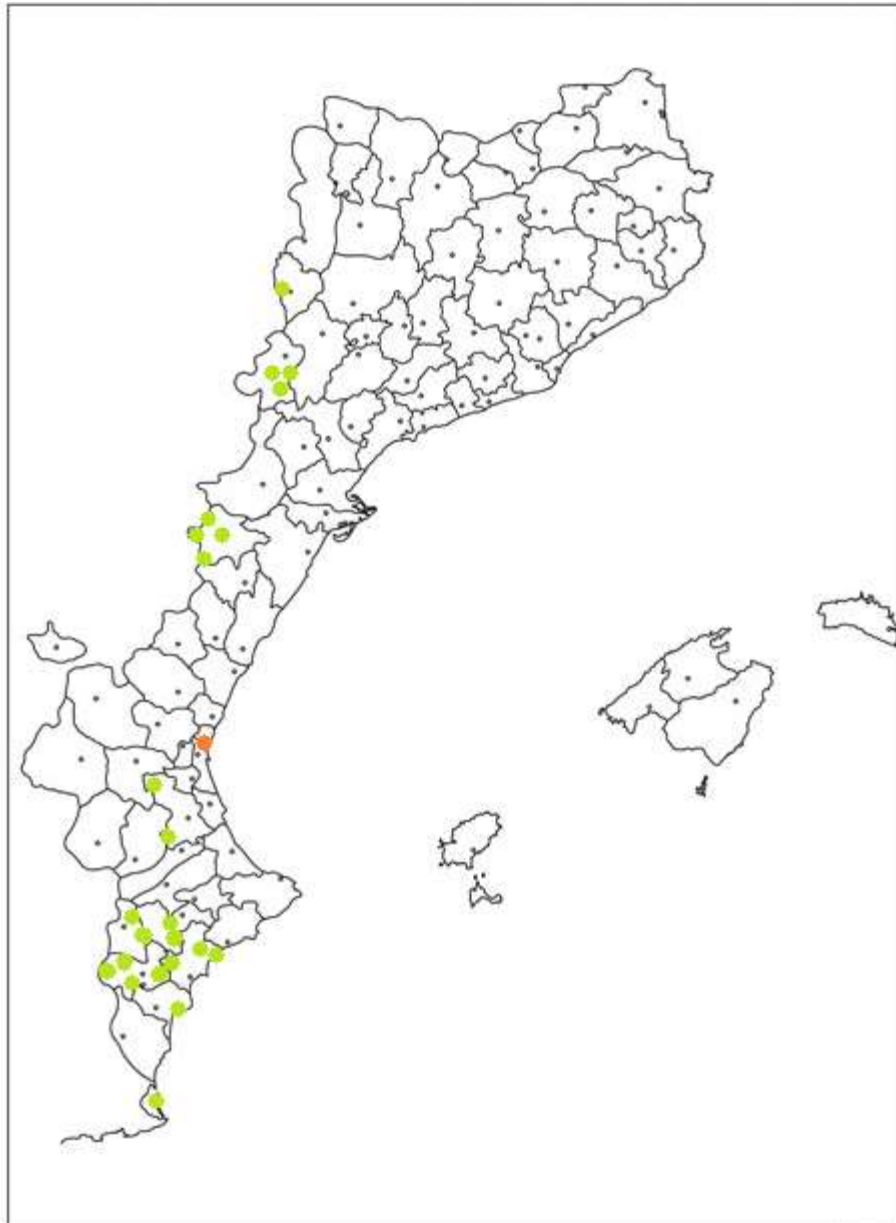
---

<sup>16</sup> Colomines (1985: 84) assenyala l'estudi de Veny com el més complet d'aquest fenomen al valencià meridional alacantí, on considera que l'obertura d'[ou] i [ɔu] formen part del mateix procés.

<sup>17</sup> A Beltran, 2008: 26

<sup>18</sup> Ídem.

<sup>19</sup> A l'Annex IV adjuntem els mapes de les comarques del Baix Vinalopó, el Vinalopó Mitjà i la Ribera Alta.



Imatge 5: Punts de realització de l'obertura del diftong ou > au. Elaboració pròpia

Llegenda:

- Verd: Localitats on s'ha detectat l'obertura del diftong /ou/ > /au/.
- Taronja: Zona estudiada, el Cabanyal.



Veny (Colomina, 1985:84), ofereix una explicació del fenomen basada en el contacte de les localitats amb la frontera murciana i el sistema vocàlic del murcià (mancat de diftong “ou”), afegint-hi que, com hem esmentat adés també es produeix a localitats frontereres del rossellonès i l’occità. Per a Segura (2003: 60), es tracta d’un canvi recent i incipient a la Marina ja que solament l’han pogut observar a les persones enquestades menors de 20 anys. A més a més, l’autor i Joan Ponsoda (1999: 66)<sup>20</sup> proposen que aquest tret (en extensió des dels més majors als jòvens amb poc contacte amb la normativa) és provocat pels parlants que, per tal de fugir de l’obertura de la /o/, haurien optat per obrir-la de manera que s’arriba a produir una /a/. Així doncs, quedaria a més, afavorit per la consonància amb el sistema vocàlic castellà encara que no s’hi coincideix formalment. És a dir, es tractaria d’un fenomen intern de la llengua catalana però provocat per un factor extern.

### 5.1.2. Consonantisme

Pel que fa al consonantisme, destaca la reducció del nombre de fonemes característica del valencià central, com ara la pèrdua del fonema fricatiu labiodental sonor /v/ per a deixar lloc a l’oclusiva bilabial sonora /b/ com a “vine” /’βine/, “posaven” /posa’βen/, “nova” /’nɔβa/<sup>21</sup>.

Una de les característiques més rellevants del valencià de les comarques centrals del País Valencià (incloent-hi ciutats tan importants històricament com econòmicament com ara València, Sagunt, Alzira i Llíria) és l’ensordiment de les palatals i alveolars sonores, de manera que /dʒ/ passa a /tʃ/. A les entrevistes se n’han trobat nombrosos exemples en posicions variades. Ho podem veure en posició inicial: “germà” [tʃer’mà], “jove” [tʃoβe], “jugava” [tʃu’ɣaβa], “jutge” [tʃutʃe], precedit de consonant “àngels” [’antʃels], “rellotge” [re’ʎɔntʃe], “lloçta” [’ʎɔntʃa] i entre vocals: “pitjor” [pi’tʃor], “platja” [pla’tʃa], “paisatges” [pai’satʃes], “pitjor” [pi’tʃor], “dijous” [di’tʃaus], “apujar” [apu’tʃar], “fugint” [fu’tʃint], “ajudar” [atʃu’dar].

Veiem que l’ensordiment dels fonemes fricatius i africats és prou comú, no obstant això, hem trobat vacil·lacions pel que fa a la desaparició de les sibilants sonores (com

---

<sup>20</sup> A Segura, 2003: 60-61.

<sup>21</sup> Segons Beltran i Segura, aquest fenomen fonètic ja no s’hauria de considerar un tret definidor d’aquest parlar si tenim en compte que darrerament s’ha estés almenys entre el jovent de gairebé tot el valencià (2007: 13).

succeeix a la franja de ponent i al català central), en alguns casos han desaparegut i han deixat pas a les sordes “música” [‘muzika], “roses” [‘rɔzes], “cosa” [‘kɔza] i en d’altres no “roseta” [ro’seta] o “senzill” [sen’siʎ].

De manera que els fonemes fricatus i africats que hem trobat a les entrevistes quedaria d’aquesta manera<sup>22</sup>:

		Labiodental	Dental	Alveolar	Prepalatal
Fricatiu	Sord	f		s	ʃ
	Sonor			(z)	
Africat	Sord				tʃ
	Sonor				

Troblem també la palatització de l’africada alveolar sorda /ts/ esdevé /tʃ/: “dimarts” [di’matʃ], i els plurals de les paraules acabades en -t, -ll i -ny com “orelluts” [ore’ʎutʃ], “tots els dies” [totʃ es ‘dies], “quants anys” [‘kwantʃ anʃ].

Per una altra banda no existeix iodització o ieisme, i la /ll/ es pronuncia /ʎ/ en tots els contextos, “lluç” [ʎus], “ull” [uʎ], “calla” [‘kaʎa] i es manté la pronunciació de la /r/ final a mots monosíl·labs com “por” [‘pɔr], pol·lisíl·labs “tremolor” [tremo’lor], noms “calor” [ka’lor] i infinitius com “anar” [a’nar].

S’observa alhora el manteniment de l’oclusiva final dels grups de nasal o líquida +oclusiva (-lt, -nt, -mp, -nc), molt comú al valencià central, com per l’exemple als mots “casament”, “molt” i “entenc”. Pel que fa a les consonants oclusives sordes (/p/, /t/, /k/) desapareixen quan per fonosintaxi van seguides de consonant, hem trobat l’exemple al cas de la /t/: “molts carrers” [mols ka’rers], o seguides d’una altre mot com “et fas molt fadrí” [te fas mol fa’ðri/], “molt gran” [mol ‘gran], “tot lo\* que parlava” [to lo ke par’laβa], “tot lo món” [to lo ‘mon] i en cas de la /p/ “saps on és” [‘sas ɔn ‘es]. Trobem també la conservació de la /r/ final tant a monosíl·labs com a polisíl·labs, i a substantius i infinitius, com als exemples: “mocador” [moka’or] o “obrir” [aw’rir].

Es dóna al parlar del Cabanyal al desgeminació dels grups romànics T’L, D’L, [j]’L al mot “ametlla” [ar’mɛla] (Veny i Massanell, 2002: 40) i la sonorització de les oclusives

<sup>22</sup> Aquesta taula està confeccionada a partir de Veny i Massanell, 2002: 38.

sordes seguides de vocal com ara a “cap aci” [kaβ a’si] i la pronunciació aproximada dels grups -bl- i -gl- com a “moble” [‘mɔβle] o “regla” [‘reɣla]. És comuna la pronunciació del mot “canvi” de manera reforçada [‘kambit] i “lluny” [λuŋt], però també a “conte” [‘konter] “em doní conte” [me do’ni ‘konter] i fins i tot a l’adverbi “quan”, “quan m’alce” /kwant ‘malse/. Al *Diccionari Català Valencià Balear* s’explica aquest fenomen per fonètica sintàctica, per la qual cosa l’ús freqüent de “lluny+de” donaria pas a la despalatització de la nasal davant de la dental.

Hi ha nombrosos casos on es dóna la caiguda de consonants, com ara la pèrdua de la [z] del sufix -esa provinent del grup llatí -ITIA, com a “vellesa” [be’lea], la pèrdua de la /d/ intervocàlica, encara que no amb el mateix grau que l’alacantí, provinent dels grups llatins -ATA i -ATORE com als exemples: “ausades” [aw’saes], “de bades” [de ‘baes] o “tancada” [taŋ’ka], “llisa torrada” [‘lisa to’ra], “altra vegada” [atra βe’ɣa] i “altre” [‘atre], “mocador” [moka’or], “tancada” [taŋ’ka’], “molt templada” [‘molt tem’pla], “mocador” [moka’or], els seus plurals: “animalades” [anima’laes], “tancadetes” [tanka’etes], “becadeta” [bekaeta], però també a “cadira” [ka’ira], “radere” [ra’ere]. Cal dir que aquesta característica s’ha identificat amb l’alacantí (Vený i Massanell, 2002: 40) encara que a la zona estudiada està fortament arrelat.

El mateix fenomen s’observa a “vesprada” [es’pra] on a més, ha caigut la /v/ inicial. Aquesta caiguda de la /b/ o /v/ es dóna al mot “també” [ta’mɛ] o en alguns casos a “anàvem” [an’aem], segurament degut a una pronunciació aproximant tan relaxada que ha provoca la seua caiguda. Sembla ser que es pot veure també amb la /d/ intervocàlica quan es troba a principi de mot i precedida d’un mot acabat en vocal com a “això per a dinar” [ai’ɔ pa i’nar], o “eixa que t’he dit” [ei’ɟa ke ta it] encara que sembla ser prou puntual. També hi ha un relaxament de la /r/ intervocàlica a “encara” [eŋ’ka] així com l’assimilació de les dues vocals /a/.

Finalment, cal destacar la pronunciació del mot “xarxa” com [‘siarsia], possiblement per la variant “xàrcia” i harmonia vocàlica així com la caiguda de la -g- intervocàlica provinent del diminutiu llatí (Vený, 2007: 64) com ACUCULA, del mot ACUS (agulla), i a mots com “aigua” [auʎa] i “jugar” [tʃu’ar] (encara que també la trobem com /tʃu’ɣar/),

## 5.2. MORFOLOGIA I SINTAXI

### 5.2.1. Morfologia nominal

En primer lloc, s'observa el manteniment dels plurals clàssics amb /n/ original llatina en -ns com a "hòmens", "jòvens" i "ràvens" però no a "verges", per exemple. Quant el nom és masculí i el seu radical acaba en consonants sibilant o en sibilant i oclusiva, el plural es farà en -os, que a més, afegirà al mot una síl·laba a mots plans o esdrúixols (Prieto, 2004: 41), ho veiem especialment als plurals dels dies de la setmana: "dilluns" [di'lunsos], "dimarts" [di'matʃos], "dijous" [di'tʃawsos]. Segons explica Prieto (2004: 41-42) aquesta distinció entre els plurals dels dies de la setmana és deguda a que el català evita els mots esdrúixols i sobreesdrúixols, per això, encara que fóra possible afegir aquest -os a "dimecres", "divendres", "dissabte" i "diumenge", els mateixos parlants en restringirien l'ús. Un fenomen semblant es produeix al plural del mot "rei", que afegeix un plural com l'anterior, acabat en -os a més de pronunciació endarrerida de l'essa quedant [rej'jos].

Els nombres, com a tot el valencià, es diferencien de la resta de dialectes (excepte l'alguerès) a "huit" [ɣwit], "dèssat" [ˈdɛsat], "dihuit" [ˈdiɣwit] i "dènou" [ˈdɛnaw]<sup>23</sup>.

Pel que fa a l'article veiem que es mantenen les formes etimològiques "lo / los" en determinades oracions com ara "tot lo dia", "tot lo món". Per una altra banda, cal dir que el "lo" neutre amb valor d'article està força estès com a "la Malva-rosa que es lo\* que està dient tu", "lo\* mateix, anem tot els dies a fer lo\* mateix".

Els pronoms personals plurals de primera i segona persona es realitzen com /nosatros/ o /mosatros/ i /bosatros/, on s'ha elidit la "l" i ha canviat la /n/ per la /m/, possiblement per paral·lelisme amb el pronom clíctic "mos" de primera persona (Pera, 2005: 164-165).

Els pronoms possessius d'un sol posseïdor conserven la /u/ de manera que queden les formes com "meu, teu, seu" com a "el meu home", i les femenines amb "u" intervocàlica: "la meua dona". A més, apareix un ús generalitzat dels pronoms possessius tòncics en tots els seus posseïdors, com ara "sons sogres", "quan estava

---

<sup>23</sup> El mot "dènou" està recollit al DCVB (Alcover i Moll, 1928-1962).

en\* mons pares treballava en una pastisseria”, “però la meua il·lusió”, “mon pare era *manyó* i ma mare de la platja”, “mon germà”, “mons pares eren del Cabanyal”, “esta casa la feren mos iaïos”, “mon cosí”:

Meu	Meua	Meus	Meues	Mon	Ma	Mos	Mes
Teu	Teua	Teus	Teues	Ton	Ta	To(n)s	Tes
Seu	Seua	Seus	Seues	Son	Sa	So(n)s	Ses

Els pronoms demostratius assenyalen tres graus diferents depenent de la proximitat de qui parla i de qui escolta, incloent-hi el pronom demostratiu neutre i el adverb de lloc, és a dir:

Este	(E)ixe	Aquell
Estos	(E)ixos	Aquells
Esta	(E)ixa	Aquella
Estes	(E)ixes	aquelles
Açò	Això	Allò
Ací	Ahí*	Allí/allà

Ho podem veure a oracions com: “sap que jo visc ací”, “eixa porta està oberta”, , “eixe mòbil és de mon fill”, “d’eixos carros tiraven coses a tot el món”, “eixe és el meu desdejuni” o “des d’eixa travessia”. Pel que fa a l’adverbi “així” al Cabanyal veiem la variant “aixina” produïda per la feminització intensiva d’ “així” (Alcover i Moll, 1928-1962) com “aixina en la mà”.

Pel que fa als pronoms clítics, observem el pronom de segona persona del plural, la forma plena “vos” (Veny, 2012: 45) la qual apareix amb molta freqüència, com a “vos done”, així com els demés pronoms febles en forma plena com ara “te fas molt fadri” o “me diuen Pepe”, “nos ho diran” o “mos ho digueren”, “vos ho digueren”, “te falten moltes coses”, “mos passà un cas” (on “mos” ha patit el mateix fenomen que “mosatros” anteriorment descrit), “se posa fet un loco”. Com es veu, la vocal epentètica apareix davant del verb, conservant el sistema medieval de la llengua.

Quan es tracta de combinar pronoms s'insereix la vocal epentètica si és necessari per tal de resoldre els requisits de les sibilants com a “dóna-nos-la” (Prieto, 2004: 71). Quan el verb en imperatiu seguit d'un pronom clíctic és velar (“digues”) es perd aquest últim segment, de manera que “digues-li-ho” com [diliu].

Per una altra banda, el pronom “hi” ha perdut gairebé tot l'ús, excepte al verb “haver-hi”. El pronom “ho” es pronuncia en contextos consonàntics també com a l'estadi medieval, és a dir, “ho fa” [ew fa], “portar-vos-ho”[por'tarβosew], “a mi també m'ho diran” [a mi ta'me mew di'ran], “s'ho passaven la mar de bé” [sew pa'saβen la mar de be], excepte quan es tracta d'una forma en imperatiu de la segona persona plural, i es simplifica quan es combina amb altres pronoms “li ho” [liw], “els ho” [els u], “m'ho” [mew].

També trobem la lexicalització dels sufixos diminutius -et, -eta com al cas de “xiquet” (xic) o “nuet” (nu) que han perdut el seu valor i alhora poden anar acompanyats d'altres sufixos diminutius en diversos graus, de “poc”, “poquet”, “poquitiuo” o “poquitiuo” i més extensament, de “xic” (petit) “xicotet” “xicotiu” o “xiconiu”, “xicotiuo”, “xicotiuiu” i fins i tot “xicotiuiuo”.

### 5.2.2. Morfologia verbal

Pel que fa a la morfologia verbal destaquem en primer lloc el manteniment del passat simple en totes les seues persones (Veny, 2012: 55), com ara a “nasquí l'any 1924”, “ahir sopí en casa del tio\* Vicent i me feren un regal”, “als deu anys me posaren el primer vestit de color”, encara que la primera i la tercera persona de vegades són substituïdes pel pretèrit perfet perifràstic, especialment quan es tracta de verbs irregulars (“vaig anar al mercat”)<sup>24</sup>.

El futur simple s'utilitza de manera habitual encara que de vegades es substitueix pel perifràstic (“vaig menjar”).

La primera persona de present d'indicatiu fa la terminació en /e/ en la primera conjugació i a la segona i la tercera conjugació sense terminació o amb velarització

---

<sup>24</sup> També es conserva de la mateixa manera al camp d'Elx i Guardamar (Beltran i Segura, 2007: 13).

com ara “vull” [buik], “cusc”, ”bat”, “cante”. Així doncs, podem observar diferents terminacions per a la primera persona de present d’indicatiu (Prieto, 2004: 63).

-e	Menge	[meŋtʃe]
-iʃk	Traduïsc	[tradiuʃk]
-c	Molc	[molk]
-∅	Rep	[rep]
-ig	Faig	[fatʃ]
-ltres	Vull, sé	[buʌ], [se]

A més trobem alguna vacil·lació en la primera persona plural pel que fa a la velarització a als verbs com “dir” i “creure” [kre’iem] [kre’yem], [di’em] [di’yem].

El present de subjuntiu dels verbs acabats en -AR es realitza en /e/ com a “cante” i l’imperfet de subjuntiu amb -ra (cantara) en posició final absoluta i -re en síl·laba travada (“cantares”). En la segona i tercera conjugació es realitza en -a excepte en la segona persona del singular i la tercera del plural, a més l’increment de la velar esdevé sonor quan el segment final del radical és sonor i restarà sord si aquest és sord ([‘buʌya] [‘tuska]). No obstant això, hem trobat pronunciacions vacil·lants entre els verbs amb radicals acabats en sibilant com ara el cas de “cosir” on podem veure [‘kuska] o [‘kusya]. Com explica Prieto (2004:63), açò seria una causa de la pèrdua de distinció entre la sibilant sonora i la sorda, tret que hem recollit anteriorment també com poc ferm. En aquest sentit es produeix un anivellament paradigmàtic, pel qual la primera persona pren la mateixa forma fònica a la radical que la resta de persones (Prieto, 2004: 43) com ara a *cresc* > [‘kreiʃk], [‘kreiʃes], [‘kreiʃ], etc.

Pel que fa al gerundi podem observar velaritzacions al paradigma de la segona i tercera conjugació amb formacions analògiques als verbs com ara “quasi cinquanta anys porta vivint a València”:

-ENT: bevent [be’yent], molent [mol’yent], volent [buʌ’yent], corrent [core’yent].

-INT: vivint [biʃkent], tenint [tiŋ’yent].

Pel que fa als verbs incoatius cal destacar que es realitzen amb una /i/ tònica a l’increment (Veny, 2012: 46) com ara “patisques” [pa’tiʃkes] i la primera, segona, tercera i sisena persona del present de subjuntiu amb [ʃk] “visca” [‘biʃka], “cumplisca”

[kum'pliʃka], "patisca" [pa'tiʃka] i amb [ʃ] la segona, tercera i sisena persona del present d'indicatiu i la segona de l'imperatiu. La forma -xc- sembla ser que es tracta d'una etapa intermèdia de l'evolució de l'increment medieval -sc- i la palatització en -ix-. A l'etapa medieval el present de subjuntiu de la primera persona del present d'indicatiu i la quarta de l'imperatiu dels verbs incoatius de la tercera conjugació prenia la forma -sc- (DD.AA. 1992: 16).

Una altra característica, comuna a tot el valencià, és el manteniment de l'hiat a l'imperfet d'indicatiu als verbs l'arrel dels quals acaba en /u/ com ara "creure" /kre'ia/.

És comú i ho veiem a l'enquesta l'ús de l'infinitiu de "tindre" en lloc de "tenir", o "vindre" en lloc de "venir" o "vore" i no "veure" o es produeix la reducció del diftong àton [ew] > [ow] > [o] i "treure" com [trawre]. També al verb "fer" i "dir" es dona aquest fenomen a l'imperfet /dia/, /fea/ en totes les persones "a ma mare li dien Pepa".

Així mateix trobem l'auxiliar "haver" pronunciat de la mateixa manera la primera i la tercera persona "he anat" /a anat/ i la primera persona plural com /am anat/. A aquest mateix verb observem la forma "havem" en lloc de "hem" per a la primera persona plural, "havem cantat una cançó" i reducció vocàlica i canvi de la síl·laba tònica a l'imperfet com "hi havia" [ˈjaβa] o "hi havien" [ˈjaβen]. Per una altra banda, la segona persona del present d'indicatiu del verb "ésser" apareix com "eres" i, finalment, veiem també l'ús de les preposicions a verbs que en llengua normativa no es requereixen com "batejar a un xiquet".

### 5.2.3. Sintaxi

Pel que fa a la sintaxi destaquem que el datiu de tercera persona manté la forma "li" (Veny, 2012: 48), combinat amb el CD de la manera següent:

Li'l
Li la
Li'ls
Li les
Li ho
Li'n



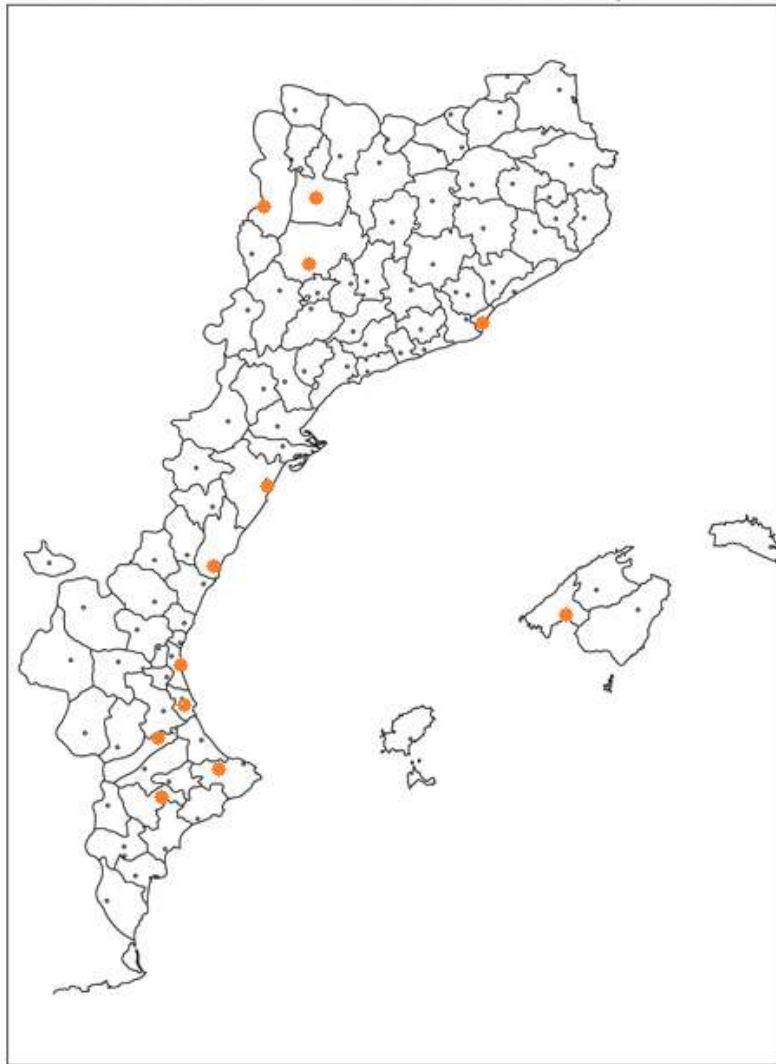
En canvi, el clíctic “hi” no s’usa i la preposició “amb” se substitueix normalment per “en”, com a “amb tu” > “en tu” i sovint també substitueix “a” com a complement locatiu, com ara a “cafè en llet”, “dihuit mesos en l’Eliana”, “En la séquia de Gasch”, “nasquí en el any”, “se vivia en molta tranquil·litat”, “ho aprenguí en la falla”.

Finalment, veiem com es fa la distinció entre el “per” causal i el “per a” final (pronunciat com “pa”) com ara a /pa vore/ i /paca/ quan es tracta de la preposició “cap” seguida d’ “a” /vine paca ací/ (vine cap ací). Es tracta d’una metàstesi consonàntica que apareix també al verb “cridar” [kir’ðar].

### 5.3. FRASEOLOGIA

Pel que fa al lèxic aparegut a l’enquesta, a més dels propis del valencià com “espill”, “xiquet” o “granera”, podem veure una sèrie de castellanismes com ara “maera” (on ha caigut la “d” intervocàlica de “madera” o “hasta” (fins a), arabismes “carxofa”, “moixama” o “dacsà”, arcaïsmes com “llevar” (com “treure”), geosinònims com “bes” o “carranc” o aragonesismes com “abadejo” [aβa’etʃo].

Algunes de les expressions o mots arreplegats es cataloguen dins del parlar d’altres zones dels Països Catalans, com ara la zona de l’Alacantí, Tortosa, Pallars, Pego, etc. Unes allunyades i d’altres no tant, però la gran majoria estan situades a la costa mediterrània, aspecte que ens pot ajudar a definir la idiosincràsia del parlar que analitzem. Al mapa de la pàgina següent podem observar la línia de poblacions on s’atribueixen mots que també s’usen al Cabanyal:



Imatge 6: Zones i poblacions on s'atribueixen paraules que també apareixen al Cabanyal (València, Mallorca, Castelló, Sueca, Maestrat, Xàtiva, Pego, Barcelona, Pallars, Pegò, Ribagorça i Alcoi).

També veiem un gran quantitat de mots genuïns, siga del subdialecte valencià, siga del parlar propi del Cabanyal com ara “pentalfa”, “topí”, “trelat”, “destarifat”, “desfici”, etc. Ens hem trobat a més, amb frases fetes i retrucs o jocs de llengua populars i comuns a la zona estudiada. A continuació afegim una llista detallada tant de les paraules trobades com de frases fetes i dites populars que s’hi utilitzen de manera comuna.

### 5.3.1. Lèxic

Detallem en aquest apartat alguns dels mots col·loquials utilitzats en la llengua oral al barri del Cabanyal. Alguns d'ells es troben recollits al *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (DIEC)*, d'altres al *Diccionari català-valencià-balear (DCVB)* d'Alcover i Moll (1928-1962) i d'altres a ambdós diccionaris.

No obstant això, també hem trobat mots que no apareixen a cap d'aquests diccionaris i que estan fortament arrelats a la zona, és per això que hem decidit afegir-los en aquest recull lèxic<sup>25</sup>.

Per una altra banda, cal destacar que no s'han inclòs totes les accepcions de cadascuna de les paraules, perquè, allò que hem buscat és la genuïtat del mot i del seu ús, per tant, normalment apareix una única accepció, aquella utilitzada comunament al Cabanyal. Per una altra banda, hi ha casos en què el mot es recull al *DCVB* i al *DIEC* però no en l'accepció utilitzada al barri, per tant ho hem assenyalat especificant que es tracta d'una accepció diferent. Pel que fa a l'etimologia, quan el mot es troba al *DCVB* afegirem l'etimologia allà descrita, quan no hi és, s'afegeix una possible etimologia, encara que no ha estat estudiada amb la profunditat requerida. A més de, en els casos on es disposa de la informació, de les zones dels Països Catalans on s'utilitza aquest mot, sempre prenent com a referència el *DCVB*<sup>26</sup>.

Les marques de categoria que hem utilitzat apareixen en cursiva després del mot, són les següents:

<i>n.</i>	Nom.
<i>n. f.</i>	Nom femení.
<i>n. m.</i>	Nom masculí.
<i>v.</i>	Verb.
<i>v. trans.</i>	Verb transitiu.
<i>v. intr.</i>	Vern intransitiu.
<i>interj.</i>	Interjecció.

---

<sup>25</sup> Per tal de facilitar la identificació d'aquests mots afegirem les abreviatures *diec* i *dcvb* a aquells que si que apareguen als diccionaris citats.

<sup>26</sup> Quan el mot apareix en l'accepció utilitzada al Cabanyal, la incloem exactament com apareix al *DCVB*, així ho fem també en el cas de l'etimologia. No obstant això, hem decidit no posar-ho en cadascun dels mots per tal de no obstaculitzar la lectura.

<i>diec</i>	Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans.
<i>dcvb</i>	Diccionari Català-Valencià-Balear.
ETIM.:	Etimologia.
EXT.:	Extensió.

**Andana** *n. f. diec, dcvb*

1. Porxe, espai reservat al pis superior de les cases per tal de guardar els aparells de les barques, etc.

ETIM.: Probablement de l'italià *andana*.

EXT.: València, Xàtiva, Pego.

**Aquerat** *adj. dcvb*

1. Prim.

ETIM.: Accepció d' *aquerat*, consumit d'una penalitat.

**Au-se'n** *interj.*

1. Anem-se'n, Utilitzat per a animar a un grup a deixar un lloc.

ETIM.: Es tracta d'una forma verbal de la interjecció *au!*, utilitzada per a animar l'activitat.

**Bandarra** *adj. diec, dcvb*

1. Persona de baixa condició moral.

EXT.: Barcelona.

**Bascós** *adj. diec, dcvb*

1. Impertinent, pesat.

ETIM.: Accepció de *bascós*, marejat per excés de calor, sol, febre.

EXT.: Pallars, Pego.

**Becadeta** *n. f. dcvb*

1. Siesta, breu temps per dormir.

ETIM.: Derivat de *bec*.

EXT.: Catalalunya, València i Balears.

**Besugo** *n. m. dcvb*

1. Tonyina<sup>27</sup>.

**Bossut** *adj.*

1. Persona mandrosa, que no li agrada treballar ni fer cap esforç.  
ETIM.: Probablement del col·loquial *bossa*, escrot.

**Bragat** *adj. dcvb*

1. Persona valenta, de vegades agressiva, altiva.  
ETIM.: Del llatí BRACATU, que duu bragues.  
EXT.: Castelló.

**Bròfec** *adj. diec, dcvb*

1. Maleducat, rude.  
ETIM.: Formació onomatopeica de l'arrel brf-, que expressa el soroll que fa amb la boca una persona o animal irritat.  
EXT.: Ribagorça, Balaguer, Maestrat, Castelló, València i Alcoi.

**Bufat** *adj. diec, dcvb*

1. Persona que ha begut molt d'alcohol.  
ETIM.: de l'arrel buff-, onomatopeia de l'acció de bufar o expel·lir l'aire.  
EXT.: València.

**Butoni** *n. m. diec, dcvb*

1. Personatge utilitzat per a fer por als xiquets.  
EXT.: València.

**Caseta** *n. f. dcvb*

1. Dit del nínxol d'un cementeri.  
ETIM.: Probablement es tracta d'una accepció de *caseta* com cadascuna de les cavitats en què es divideix una cosa.

**Caterva** *adj. diec, dcvb*

1. Multitud; nombre excessiu de persones o animals.  
ETIM.: Del llatí 'caterva'.

---

<sup>27</sup> A Turís s'usa el mot per a designar la tonyina en conserva (Beltran i Segura, 2007: 19)

**Coent** *adj. diec*

1. Persona amb poc gust estètic o amb refinament excessiu, presumptuós.  
ETIM.: Probablement accepció del verb *coure* que irrita, que impressiona.

**Coentor** *n. f. diec*

1. Acte o qualitat de ser coent.  
ETIM. : Nom del participi *coent*.

**Desfici** *n. m. diec, dcvb*

1. Agitació produïda per un mal físic o moral, per una passió, un desig, etc.  
ETIM.: Forma germana de la provençal *desfeci*, sembla que demana un origen llatí com DISFICIUM que seria derivat de DISFICERE com OFFICIUM DEOFFICERE.

**Desficiós** *adj. diec, dcvb*

1. Que té desfici.  
ETIM.: Adjectiu derivat del nom *desfici*.

**Destarifat** *adj. diec, dcvb*

1. Persona que fa accions sense sentit comú, per fer-les, sense lògica.  
ETIM.: Derivat de *tarifa* i prefixat amb *des-*.  
EXT.: Maestrat, Castelló, València.

**Destarifo** *n. m. dcvb*

1. Acció o cosa sense sentit comú.  
ETIM.: Nom de *destarifat*.  
EXT.: Maestrat, Castelló, Sueca.

**Desubstansiat** *adj.*

1. Que no té gràcia, no atreu ni plau.  
ETIM.: Probablement de *substància*, part important d'alguna cosa, allò que li dóna valor, prefixat amb *des-*.

**Dotor** *adj.*

1. Persona que està pendent d'allò que fan els demés només per interès xafarder.

**Empindongat** *adj.*

1. Vestit de manera elegant per a una ocasió.

**Enforfoguit** *adj.*

1. Estar a punt de rebentar, plena, apretat.

ETIM.: Possiblement del verb “enforfoguir”, carregar (Segura, 1996: 169).

**Entabaixat (entabuixat)** *adj.*

1. Atabalat, atuït.

**Escurada** *n. f. diec, dcvb*

1. Conjunt de plats, olles i aparells de cuina.

EXT.: Mallorca, València.

**Espardalissat** *adj.*

1. Amb por.

**Estiraguissat** *adj.*

1. Persona altiva, orgullosa.

**Fadrí** *adj. diec, dcvb*

1. Solter

ETIM.: Derivat del llatí FRATER, germà.

EXT.: Oriental, occidental, valencià i balear.

**Femar** *v. intr. dcvb*

1. Proveir abundantament.

ETIM.: Probablement derivat de l'accepció “posar fems per a fer la terra més productiva” i del llatí FIMARE.

**Femellós** *adj.*

1. Home amb maneres considerades femenines.

ETIM.: Probablement de *femella*, dona.

**Festejar** *v. intr. diec, dcvb*

1. Ternir una relació amorosa amb algú amb la intenció de casar-se.

ETIM.: Derivat de *feſta*.

EXT.: Valencià.

**Fotracada** *n. f. dcvb*

1. Molta quantitat.

ETIM.: Derivat de *fotre*.

EXT.: Castelló i València.

**Furó** *adj. dcvb*

1. Persona que es fica en els converses d'altres o que s'interessa per la vida i coses privades dels demés.

ETIM.: Figuratiu derivat de *fura* i del llatí FURONE.

**Furonejar** *v. tr. diec, dcvb*

1. Intentar treure coses amagades o adquirir notícies secretes.

ETIM.: Derivat de *furó*,

**Garreta** *adj. diec, dcvb*

1. Panxell, músculs bessons de la cama.

ETIM.: Accepció probablement derivada de l'extensió del mateix mot, usat per als equins, aplicat al cos humà.

**Golondro** *adj.*

1. Que li agrada menjar molt, que aprofita del treball d'altres per a viure.

**Mananut (manana)** *adj.*

1. Amb alguna part del cap desproporcionadament gran.

**Màspega (màrfega)** *adj. dcvb, diec.*

1. Poc treballadora, deixada, poc activa.
2. En diminutiu, "marfegueta", fusta del somier.

ETIM.: La primera accepció és probablement derivada de *màrfega* com "dona grossa i malgirbada" i la segona de "tela farcida de palla per a servir de matalàs".



**Melsa** *adj. dcvb*

1. Persona tranquil·la, que no s'altera fàcilment.

ETIM.: Adjectivació del nom *melsa*, flema i lentitud per a obrar.

**Milhòmens** *adj. diec, dcvb*

1. Persona o animal xicoteta amb pretensions o gest d'home gran o poderós.

**Mone** *interj.*

1. Anem-se'n, Utilitzat per a animar a un grup a deixar un lloc.

ETIM.: *Mone* es tracta d'una forma contracta d'*anem-se'n* > *anem-mos-en*.

**Paradeta** *n. f.*

1. Quiosc.

ETIM.: Probablement del diminutiu *parada* utilitzat per a les tendes del mercat o les mercaderies posades a la vista en un taulell, a terra o a un aparador (*DIEC*).

**Pentalfa** *adj.*

1. Que va nu, nudista.

ETIM.: Probablement de la revista naturista *Pentalfa* de principis del segle XX fundada per Nicolas Capo.

**Pollam** *n. m. diec, dcvb*

1. Conjunt de xiquets.

ETIM.: Accepció de *pollam*, conjunt de pollets.

**Pollo (poll)** *adj. diec, dcvb*

1. Persona atractiva, bonica, elegant.

ETIM.: Probablement accepció de *poll*, ocell petit.

**Pollós** *adj. diec, dcvb*

1. Persona que va bruta o vestida de manera poc adequada.
2. Sense ganes d'eixir de casa ni de fer res.

ETIM.: Probablement es tracta d'una accepció de *pollós* "que té polls paràsits".

**Potra** *n. f.*

1. Reguiny.

ETIM.: Probablement nom derivat de l'adjectiu *potrós*.

**Potrós** *adj.dcvb*

1. Que es queixa molt sense raó. Que té el dia torçut. Estar enfadat sense sentit, de mala gana i sense humor.

ETIM.: Probablement es tracta d'una accepció de *potrós*, trencat, amb una hèrnia escrotal o tumor herniós visible.

**Puomoro** *n. m.*

1. Planta lleguminosa, herbàcia amb el rizoma llenyós i dolç, tronc robust, dret, estriat i poc ramificat, fulles imparipinnades, flors blavenques o violàcies, petites, en raïms axil·lars, amb calze tubulós, i llegum oblong molt comprimit; és l'espècie *Glychyrrhiza glabra*. (Alcover-Moll, 1962).

**Quereguilla** *n. f. diec, dcvb*

1. Patata.

ETIM.: Variant dialectal de la forma castellana *criadilla*.

EXT.: València.

**Raonaeta (enraonadeta)** *n. f. dcvb*

1. Conversa destesa amb amics.

ETIM.: Del verb *raonar*, conversar.

EXT.: Oriental i occidental.

**Recollons** *interj. dcvb*

1. Interjecció grossera utilitzada per a expressar irritació o entusiasme.

ETIM.: Derivat de la interjecció *collons* amb el prefix intensiu *re-*.

**Rellonja** *n. f. dcvb*

1. Cercle, cosa de figura circular de pa, carn, peix...

ETIM.: De *llonja* amb el prefix intensiu *re-*.

EXT.: Valencià.

**Rosquilleta** *n. f.*

1. Peça de pasta de farina cuita de forma allargada i prima.  
ETIM.: Possiblement de *rosquilla*, peça de pasta de farina de forma rodona.  
EXT.: València.

**Safar** *v. trans. dcvb*

1. Alliberar.  
ETIM.: Probablement del castellà *zafar*, usat principalment per mariners.

**Samaruc** *adj.*

1. Prim.  
ETIM.: Aceptió figurativa del mateix mot, *samaruc*, peix xicotet.

**Segó** *n. f. diec, dcvb*

1. Pasta melosa.  
ETIM.: Possiblement acceptió de *segó*, conjunt de pells de blat mòltes que es dóna als animals com aliment.

**Sem (semat)** *adj. diec, dcvb*

1. Prim.  
ETIM.: Aceptió del mateix mot, *sem*, marcit, mancat de suc vital, de substància nutritiva.

**Sogall** *n. m. diec, dcvb*

1. Conjunt d'algues i altres restes de la mar seques i embolicades de manera natural en forma allargada. Es troben principalment a la sorra de la platja.  
ETIM.: Probablement acceptió de *sogall*, corda d'espart.

**Templat** *adj. dcvb*

1. Guapo, animós, ben plantat.  
ETIM.: Aceptió de *templat*, valent, animós.

**Titia** *n. f.*

1. Prostituta.

**Topí (topinet)** *n. m.*

1. Casset per a calentar la llet o aigua.

**Trellat** *n. m. diéc, dcvb*

1. Raó, fonament lògic, profit, resultat pràctic d'una acció, d'un esforç.  
ETIM. : De trasllat, amb la s absorbida per la consonant que la segueix.  
EXT.: Valencià i mallorquí.

**Xinta** *n. f.*

1. Processó de la Setmana Santa Marinera.  
ETIM.: Probablement de taral-lejar la música pròpia de les processons de la Setmana Santa Marinera.

5.3.2. Frases fetes<sup>28</sup>

Segons Heda Jason (1977: 38), l'etnopoètica és la ciència que estudia l'art verbal, entès com aquelles manifestacions artístiques transmises oralment i produïdes popularment. Carme Oriol ha catalogat aquestes manifestacions en huit gèneres (Borja, 2007: 93-94)

1. Rondalles
2. Mites
3. Llegendes
4. Relats sobre experiències reals
5. Acudits
6. Fórmules
7. Cançons
8. Gèneres etnopoètics no orals

Ací ens centrarem en el gènere de fórmules, on s'inclouen motius locals, refranys i fraseologia en general, endevinalles, enigmes, fórmules de fonació i fórmules rimades. Dins d'aquest gènere acudirem a la fraseologia, és a dir, recollim aquelles unitats lingüístiques que no obeeixen a actes concrets i creatius del llenguatge, sinó que es troben emmagatzemades en la nostra competència lingüística amb instruccions respecte del seu comportament sintàctic, semàntic i pragmàtic (Sancho, 1999: 16), així com a les fórmules rimades o retrucs (resposta automàtica que es repeteix en situacions semblants, Valriu, 2008: 302).

---

<sup>28</sup> Les frases fetes, lèxic i jocs de llengua que descriurem a continuació han estat adaptats a la normativa catalana, encara que la seua realització oral s'adapta a la descrita anteriorment.

**Ausades (ausades i bugades) *dcvb***

Certament, amb molta quantitat.

ETIM.: Del castellà antic *a osadas* que ve de l'adjectiu *osado*, "agosarat" (*DCVB*).

**Agarrar un pèl de mamella**

Tindre molt de fred. Utilitzat normalment per a advertir algú de la conveniència de cobrir-se.

**Anar on brama la tonyina**

Anar molt lluny.

ETIM.: La tonyina és un peix que es troba als oceans en alta mar, per tant, per als valencians, anar allà on està suposa anar molt lluny.

**Anar a córrer l'andola *dcvb***

Anar a passejar amb els amics a divertir-se, sense fer res de profit o a fer entremaliadures.

ETIM.: *Andola* és el paratge desavinent, fora del camí.

**Ser cap de corda**

Ser principal.

**Ser cara-collons**

Persona que no té vergonya, murri.

**Caure la bancada**

Estar sorprès.

ETIM.: La *bancada* de dents és la mandíbula. *Caure la bancada* seria equivalent a quedar-se amb la boca oberta.

**Eixir la mineta – Eixir l'animeta**

Fer-se una ferida molt profunda.

ETIM.: Segurament es refereix a l'ànima, com a substància espiritual.

### **Els diners i els torrns (collons) per a les ocasions**

No s'ha de maldar en gastar els diners en moments determinats.

ETIM.: El torró com producte típic de Nadal, es treu per a celebrar les festes a desembre. Els diners doncs, també s'han d'utilitzar quan es tracta d'una ocasió marcada.

### **Gangrenar la sang**

M'enfada, em posa de mal humor.

ETIM.: La gangrena és la mort dels teixits per falta de reg sanguini.

### **Portar a algú com cagalló per sèquia / Anar com cagalló per sèquia**

Fer que algú faça allò que vols sense que ell mateix sàpiga perquè i de vegades, en detriment dels seus interessos.

Trobar-se en una situació difícil o patir resultats inesperats d'una acció.

### **Estar com un burro calçat i vestit**

No trobar-se bé a una situació per no saber adaptar-se o estar-ne acostumat.

ETIM.: Segurament començaren a usar aquesta expressió les persones que normalment vestien roba de feina, quan es posaven roba elegant per algun motiu es trobaven fora de lloc.

### **Fer a pèntols o estar a pèntols**

Estar desbaratat, trencat. També es refereix a persones.

ETIM.: El *pèntol* és un tros, un pedaç.

### **Haver més dies que llonganisses *dcvb***

Hi ha molts dies, hi ha molt de temps disponible.

### **La delicada de Gandia, que volia cagar i no podia.**

Utilitzat quan una persona és exageradament delicada, que es queixa per coses insignificants.

ETIM.: "La delicada de Gandia" és una figura llegendària, es tracta d'una xica tan fina que va morir per l'impacte d'una flor de gesmil que li caigué al cap en eixir de la seu. En realitat aquesta "flor" era una rosassa de la façana del temple (Garcia Frasset, 2000: 103).

### **Li diu el mort al degollat, qui t'ha fet eixe forat? Dcvb**

Utilitzat quan algú culpable d'algun fet se sorprèn de les seues conseqüències, o quan es recrimina a algú un defecte que també es té.

### **Ser negre com un retió**

Ser molt negre.

ETIM.: El *retió* és la brasa o el tros de llenya mal cremada.

### **Nyas, coca! dcvb**

Utilitzat quan algú pega un colp a una altra persona o quan succeeix alguna cosa inesperada o contratemps.

ETIM.: Pronunciació vulgar de *jas*, imperatiu que significa "pren".

### **On va el poal va la corda**

Utilitzat quan algú fa allò que el seu amic o persona d'influència fa. Ser dues persones inseparables.

### **Pareixer un cavall de la Remonta**

Ser una persona atrevida, brusca, forta.

ETIM.: Al Cabanyal hi havia una caserna on a més criaven els cavalls de l'exèrcit, la *remunta* és el conjunt de cavalls destinats a cada cos de tropes.

### **Parèixer la marquesa del potet**

Anar molt arreglada, portar posades totes les joies.

ETIM.: "El marquès del potet" és una rondalla popular el protagonista de la qual és un marquès malcriat i fanfarró. La rondalla explica que el marquès haurà d'enfrontar-se a una sèrie de càstigs pel seu caràcter i podrà alhora esmenar el seu comportament amb una sèrie de proves.

### **Parèixer una nina de caixa**

Estar molt bonica i molt ben vestida, que no li falta detall.

ETIM.: Les nines més boniques, amb més detall i millor qualitat, segurament de porcellana, es venien en caixes. Els altres nines eren de cartró i les podies comprar en qualsevol quiosc.

### **Pelé, melé i el xiquet de la Mengalé (Bengalé)**

Utilitzat quan van una parella o colla de persones que sempre van juntes.

ETIM.: Sembla una ampliació de l'expressió "Pelé i Melé" utilitzada en el mateix sentit.

### **Quedar-se amarg com les retrames**

Fer-se molt de mal.

ETIM.: La *retrama* és la ginesta. A Eivissa s'utilitza l'expressió "això és una retrama" quan una cosa és molt amargant (*dcvb*).

### **Qui menja bo i caga fort, no té por a la mort**

Quan una persona té una bona alimentació viu més anys i de manera més sana.

### **Sant Blai gloriós, deixa al xiquet i endús-te la tos**

Dit quan una persona tus.

ETIM.: San Blai fou metge, bisbe i màrtir. L'episodi més conegut de Sant Blai és aquell pel qual una dona li demanà que curara al seu fill que agonitzava perquè s'havia entravessat una espina de peix. El llavors bisbe Blai li posà la mà a la gola i el xiquet es va recuperar. És per això que es considera a Sant Blai el protector dels mals de gola.

### **Ser figa molla / ser mitja figa *dcvb***

Persona sense energia, esperar que els demés treballen per tu fingint que eres dèbil.

### **Serà per diners?**

No cal preocupar-se per un problema quan és una qüestió de diners.

### **Tindre corpenta *dcvb***

Tindre valor, coratge per a fer una cosa.

ETIM.: Derivat de *corpenta*, cos d'una persona, tronc.

### **Tirar la barrila**

Renyar algú, sermonejar.

ETIM.: Barrila a Barcelona i l'Empordà significa conversa alegre o sorollosa (*DCVB*) és possible que siga una evolució del significat del mot.



### **Deixar de pasta de boniato / Quedar-se de pasta de boniato (moniato)**

Estar molt sorprès.

ETIM.: El boniato és un tubèrcul originari d'Amèrica. La pasta de boniato s'utilitza per a fer pastissos o empanadilles.

### **Ser mala pell *dcvb***

Ser mala persona.

ETIM.: El mot *pell* té l'accepció de membrana exterior que cobreix el cos però considera com a símbol de la vida i de la mateixa persona (*DCVB*).

### **Fer passar per la quilla**

Convèncer a algú a fer alguna cosa que en un principi no volia fer.

ETIM.: La quilla és la part baixa del vaixell, aquella que està en contacte amb l'aigua, la columna vertebral del vaixell.

### **Tindre el cap volat**

Estar boig.

ETIM.: Possiblement derivat de l'adjectiu *volat* com irritat, indignat.

### **Ser més mal/roïn que la tenca en suc *dcvb***

Ser molt mala persona.

ETIM.: La tenca és un peix de sèquia o aigües estancades, sense poc valor gastronòmic i amb lleuger sabor de fang.

### **No pescar-ne u, no agarrar-ne u**

No encertar, no tindre sort en la vida.

### **Tindre boca de rap**

Tindre una boca gran.

ETIM.: El rap és un peix destacat per la seua boca ampla i allargada.

### **Ser una escorpa**

Ser una persona que fa mal, que punxa.

ETIM.: L'escorpa és un peix que té punxes, algunes d'elles verinoses al cap i al llom.

### **Tirar més un pel de figa que una maroma de barco *dcvb***

La influència de les dones sobre els homes és molt poderosa, especialment pel que fa a l'apetit sexual.

ETIM.: La maroma és una corda grossa que serveix per amarrar els vaixells.

### **Parèixer un abadejo**

Ser molt prim.

ETIM.: L'abadejo és un peix que es menja comunament sec, bacallar.

### **Estar igual de popa que de proa**

Estar de vegades de bon humor i d'altres de mal humor.

ETIM.: Fa referència a les parts anterior i posterior del vaixell.

### **Anar de popa**

Anar bé en la vida o en algun fet concret.

ETIM.: La popa és la part de darrere del vaixell, que espenta el vent.

### **Anar de proa**

Anar malament en la vida o en algun fet concret.

ETIM.: La proa és la part de davant del vaixell, que trenca les ones i vent.

### **Ser llaurador**

No tindre cap idea d'alguna cosa, no saber fer alguna cosa suposadament senzilla.

ETIM.: En el context mariner un llaurador evidentment, no en sabia res de les coses de la mar.

### **Parèixer el catre d' enmig**

Ser especial, delicat.

ETIM.: El catre o llit d' enmig era el llit més especial que es trobava en les lliteres del vaixell, utilitzat per la seua situació quan algú es marejava o es trobava malament.

### 5.3.3. Retruc

Els retrucs, terme que fa referència a les respostes folkloritzades amb què els adults eludien les preguntes inconvenients o inoportunes dels xiquets, té dos components essencials, la rima i l'absurd, tot amanit amb bones dosis d'escatologia. Aquests jocs com explica Valriu (2008: 303) introdueixen el xiquet en el món del llenguatge poètic però també "despertem el seu enginy per riure i sobreviure en l'entorn adult, per fer de les respostes negatives un joc compartit, un codi de complicitats, per saber fins a quin punt la resposta és taxativa, per intuir quan no cal insistir o quan es podrà aconseguir allò que hom vol".

- Me vols?
- Arròs en caragols.
  
- M'ajuntes?
- Arròs en punxes.
- Mentida.
- Cadira.
  
- Tinc set.
- Pues pixa l beu al gallet.
  
- Tinc fam.
- Pega't un mos al cul i menjaràs carn.
  
- Tinc fred.
- Embolicat en un pet.
  
- Tinc calor.
- Tira't de cap al llavador.
  
- Saps què és un sisàs?
- Una merda com un cabàs / com un braç.

- La lluna té galdufa.
- Què és galdufa?
- Tres pets i una bufa
  
- Què hi ha per dinar?
- Llecs.
- Què són llecs?
- Cagallons secs.
  
- Això és de plata?
- De plata que cagà la gata.
  
- Què t'ha paregut, morrut?

## 6. CONCLUSIONS FINALS

En aquest treball de recerca teníem com a objectiu principal poder descriure la llengua que es parla al barri del Cabanyal a València mitjançant la monografia dialectal. És per això que hem fet una anàlisi de la fonètica, la morfosintaxi i el lèxic, tot detenint-nos en el fenomen d'obertura del diftong /ou/. El valencià central sovint presenta trets que no apareixen a comarques veïnes, tal vegada pel seu caràcter de creador i difusor de tendències lingüístiques (Beltran i Segura, 2007: 14). Tot i això, al Cabanyal hem trobat trets particulars que no apareixen a la resta del parlar del centre del País Valencià.

A més a més, com hem vist, el parlar del Cabanyal té uns trets característics compartits per altres parles de zones de l'Alacantí i del valencià meridional. Així doncs, podem pensar que es tracta d'una zona diferenciada de la resta del parlar de l'horta, encara que hauríem de realitzar un estudi comparatiu i de recerca de dialectologia geogràfica per tal d'establir els límits d'aquests trets. Amb tot, parlem de límits dialectals i sovint els trets que els defineixen se superposen i a cada tret correspon una isoglossa de límits que no té perquè coincidir, a més, sabem que la classificació de dialectes no és una tasca senzilla i sovint podem trobar diferències internes (Veny, 2007: 23). Dit això, ens hem de preguntar també a quin tipus d'àrea dialectal pertany el parlar del Cabanyal, si es tracta d'una àrea de transició entre diferents àrees nuclears, on hi intervenen diferents isoglosses o si bé es tracta d'una àrea relíquia, és a dir, que degut a la seua situació geogràfica, cultural o política ha quedat fora de l'abast de l'expansió de les innovacions, que en aquest cas serien les provinents de la ciutat de València (Hockett, 1958 i Lehmann 1626 a Colomina, 1985:20).

Seguidament detallarem els trets definitoris del parlar estudiat:

### FONÈTICA

#### Vocalisme

Vocalisme tònic:

- Manteniment dels set fonemes vocàlics catalans.
- Destaca l'obertura del diftong decreixent /ui/ > [wi].

Vocalisme àton:

- Pronunciació com [a] de la /e/ àtona inicial absoluta seguida per /s/, /ʃ/, /n/, /m/ i en alguns mots //, encara que no de manera sistemàtica.

Ex.: “elefant” [ale'fant].

- Pronunciació com [a] de la /e/ àtona precedida d'una consonant.  
Ex.: “llençol” [ʎan'sol].
- No es produeix harmonia vocàlica amb vocals obertes, però sí a altres contextos, de manera no sistemàtica. Ex.: “xicoteta” [tʃoko'teta].
- En alguns casos, síncope de /e/ o /a/ en contacte amb una /r/.  
Ex.: “embarassada” [ambra'sa].
- Anaptixi al mot “creïlla” [kere'yiʎa].
- Pas de /e/ a /i/ en contacte amb la palatal. Ex.: “sense” /sinse/.
- Tancament de la /o/ en hiat. Ex.: “poal” [pu'al].
- Substantius derivats dels verbs de la segona conjugació fan la terminació en -iment. Ex.: “naixement”.
- Canvi a alguns mots de la /o/ per /u/. Ex.: “bullir”.
- Obertura i diftongació de la /o/ en posició inicial àtona /o/ >[au].  
Ex.: “olorar” [aulo'rar].
- Obertura del diftong [ɔu]>[au]. Ex.: “prou” [ˈprow].

### Consonantisme

- Pèrdua del fonema /v/>/b/. Ex.: “vine” /'βine/.
- Ensordiment de palatals i alveolars sonores. Ex.: “jutge” [ˈtʃutʃe].
- Palatització de l'africada alveolar sorda /ts/>/tʃ/. Ex.: “dimarts” [di'matʃ].
- Palatització dels plurals de les paraules acabades en -t, -ll i -ny. Ex.: “orelluts” [ore'ʎutʃ].
- Ensordiment desigual de la sibilant sonora. Ex.: “roses” [ˈrɔzes], “roseta” [ro'seta].
- No es produeix iodització. Ex.: “lluç” [ʎus].
- Manteniment de l'oclusiva final dels grups de nasal o líquida +oclusiva (-lt, -nt, -mp, -nc). Ex.: “casament”. Però desapareixen quan van seguides de consonant o d'un altre mot començat per consonant. Ex.: “molt gran” [mol ˈɣran].
- Conservació de la /r/ final a mots monosíl·labs, polisíl·labs, substantius i infinitius. Ex.: “mocador” [moka'or].
- Desgeminació dels grups romànics T'L, D'L, [j]L. Ex.: “ametlla” [ar'mɛʎa].
- Sonorització de les oclusives sordes seguides de vocal com ara a “capaci” [kaβ a'si].
- Pronunciació aproximada dels grups bl- i -gl-. Ex.: “moble” [ˈmɔβle].
- Reforç de mots com “canvi” [ˈkambit] i “lluny” [ʎunt].

- Pèrdua de la [z] del sufix -esa provinent del grup llatí -ITIA. Ex.: “vellesa” [be'leə].
- Pèrdua de la /d/ intervocàlica provinent dels grups llatins -ATA i – ATORE. Ex.: “ausades” [aw'saes].
- Caiguda de la /b/ o /v/ no sistemàtica a mots com “també” [ta'me] i d'altres fenòmens puntuals de caiguda de vocals. Ex.: “encara” [eŋ'ka].
- Caiguda de la -g- intervocàlica a mots com “aigua” [au/ə].

## MORFOLOGIA I SINTAXI

### Morfologia nominal

- Manteniment dels plurals clàssics amb /n/ original llatina en -ns com a “hòmens”.
- Quant el nom és masculí i el seu radical acaba en consonants sibilant o en sibilant i oclusiva, el plural es farà en –os. Ex.: “dilluns” [di'lunsos].
- Nombres: “huit” [ɣwit], “dèsset” [dɛsat], “dihuit” [diɣwit] i “dènou” [dɛnaw].
- Forma etimològica “lo / los” en determinades oracions. Ex.: “tot lo dia”.
- Utilització de l'article neutre “lo”.
- Pronoms personals de primera persona: /nosatros/ o /mosatros/ i /bosatros/.
- Pronoms possessius d'un sol posseïdor amb /u/. Ex.: “la meua”.
- Ús dels pronoms possessius tònic en tots els seus posseïdors.
- Pronoms demostratius en tres graus.
- Utilització de la forma plena dels pronoms febles.
- Aparició de la vocal epentètica per tal de resoldre els requisits de les sibilants si és dóna el cas. Ex.: “dóna-nos-la”.
- Velarització del verb en imperatiu quan el segueix un pronom clíctic.
- Pèrdua del pronom “hi” excepte al verb “haver-hi”.
- Ús del pronom “ho” pronunciat en contextos consonàntics com a “ho fa” [ew fa] i simplificat quan es troba amb altres pronoms. Ex.: “li ho” [liw].
- Lexicalització de sufixos diminutius et, -eta. Ex.: “nuet”.

### Morfologia verbal

- Manteniment del passat simple en totes les seues persones, excepte en alguns casos amb la primera persona dels verbs irregulars.
- Ús del futur simple irregular.

- Primera persona del present d'indicatiu terminada en /e/ en la primera conjugació i a la segona i la tercera conjugació sense terminació o amb velarització amb vacil·lació als verbs “dir” i “creure”.
- Present de subjuntiu de verbs de la primera conjugació amb la terminació -ra en posició final absoluta i -re en síl·laba travada. Ex.: “cantares”.
- En la segona i la tercera conjugació el subjuntiu es realitza en -a, exceptuant la segona persona del singular i la tercera del plural.
- Al subjuntiu, vacil·lació quan trobem el segment final de la radical sonor, que llavors l'increment de la velar es farà sonor i sord quan aquest és sord. A més es produeix un anivellament paradigmàtic. Ex.: *cresc* > [ˈkreiʃk], [ˈkreiʃes], [ˈkreiʃ], etc.
- Velaritzacions a la segona i tercera conjugació al gerundi. Ex.: “vivint” [biʃˈkent],
- Verbs incoatius amb /i/ tònica a l'increment. Primera, segona, tercera i sisena persona del present de subjuntiu amb [ʃk] i la segona, tercera i sisena persona de l'indicatiu i la segona de l'imperatiu amb [ʃ] .
- Manteniment de l'hiat a l'imperfet d'indicatiu als verbs amb arrel acabada en /u/. Ex.: “creure” /kreˈia/.
- Infinitiu “vindre”, “tindre”, “traure” o “vore”.
- Imperfet del verb “dir” i “fer”: /dia/, /fea/ a tot el paradigma.
- Pronunciació similar de l'auxiliar “haver” quan és a la primera i tercera persona. Ex.: “he anat” /a anat/.
- Forma “havem” a la primera persona plural del ver “haver” i caiguda de l
- Reducció vocàlica i canvi de la síl·laba tònica al verb “haver-hi” en imperfet. Ex.: “hi havien” [ˈjaβen]
- Segona persona del present d'indicatiu: “ser”.

## Sintaxi

- El datiu de la tercera persona manté la forma “li”.
- Substitució de la preposició “amb” per “en”.
- Substitució irregular del complement locatiu “a” per “en”.
- Distinció entre “per” causal i “per a” final (pronunciat /pa/.
- Metàstesi consonàntica a “cap a” /pa ca/ i cridar” [kirˈðar].



Pel que fa a les característiques fonètiques, morfològiques i sintàctiques del parlar del Cabanyal, hem observat, en primer lloc que l'obertura del diftong /ou/ > /au/ no es tracta d'un fenomen aïllat i que apareix a estudis sobre el parlar d'altres zones del País Valencià, com ja hem assenyalat<sup>29</sup>, encara que amb una extensió irregular dependent fins i tot del mot. Cal afegir que, hem pogut veure que es comparteixen altres trets amb aquestes zones, especialment amb l'Alacantí, com ara la caiguda de les consonants -s- i -d- als grups llatins -ITIA i -ATA, -ATORE, encara que a la regió alacantina s'hi afegeix l'accentuada -ada, -ador, -ida, -uda (A.M. Alcover, 1908: 286-7 a Colomina, 1985: 109). Al valencià meridional, també apareixen verbs no velaritzats i alguna vacil·lació a verbs com "sentir", la simplificació del pronom neutre "ho", amb la forma [liu] "li ho", o el manteniment del timbre al costat de l'harmonia vocàlica (Beltran i Herrero, 2011: 36).

A més a més, també apareixen altres trets que, a l'hora de consultar manuals, mapes lingüístics i síntesis de dialectologia, hem vist classificats dins d'altres dialectes però mai a la zona de l'Horta de València i menys específicament, al Cabanyal, possiblement per integrar-lo dins de l'àrea de la ciutat. Per exemple, Al *Petit atlas lingüístic del domini català I i II* (2007: 64 i 2009: 28 i 36) Veny assenjala que la caiguda de la -g- intervocàlica no es produeix a València (volum I, mapa 25), també la conservació de la -d- intervocàlica (volum II, mapa 113) i la conservació de la /e/ a contextos -am- (volum II, mapa 113). O també la classificació com fenomen típicament oriental (exceptuant el baleàric) de la síncope de /e/ o /a/ en contacte amb /br/, que encara que no siga comú sí que hem trobat algun mot amb aquesta característica (DD. AA., 1992: 26).

Així mateix, cal remarcar que alguns trets del valencià central, subdialecte on s'emmarcaria el parlar del Cabanyal, no es donen, com ara l'ensordiment en tots els contextos de l'essa, o casos de reducció vocàlica força interessants com és el cas de "mocador" /makɔr/.

## FRASEOLOGIA

- Castellanismes: "madera", "hasta", "entonces".
- Arabismes: "carxofa", "dacsà", "moixama".
- Arcaïsmes: "llevar" (per "treure").

---

<sup>29</sup> A l'apartat "Vocalisme àton".

- Geosinònims: “bes”, “carranc”, “granera”.
- Aragonesismes: “abadejo”.
- Mots que no apareixen al *DCVB*: “entabaixat”, “enforfoguit”, “estiraguissat”, etc.
- Frases fetes i retrucs amb una vivacitat considerable.

Així doncs, podem determinar que s’ha trobat lèxic i frases fetes i retrucs que es mantenen vius en la llengua col·loquial, moltes d’elles relacionades amb la mar o amb la vida social i econòmica del barri, que no han estat recollides o que no apareixen al diccionaris de l’ Institut d’Estudis Catalans o a l’Alcover-Moll, fet que contribueix indubtablement a l’ampliació del cabal lèxic del català. Com explica Sancho (1999: 26) la fraseologia és sentida pels membre d’una comunitat lingüística com l’encarnadura de la llengua, seria interessant ara conèixer fins a quin punt aquest lèxic i frases fetes, tenen vitalitat entre les generacions més joves com una senya d’identitat col·lectiva que configura una manera de parlar.

Amb tot allò que hem exposat, podem considerar que els trets que defineixen el parlar del Cabanyal gairebé mai són privatis d’aquesta zona de l’horta del València, no obstant això, el fet d’aparèixer combinats amb d’altres li proporcionen una particularitat pròpia. És per això que podem dir que, efectivament, el parlar del Cabanyal posseeix unes característiques, si més no pròpies o genuïnes, sí diferenciades de la resta del valencià central, i amb uns determinats lligams amb altres parlars de pobles propers però també fora de la isoglossa del català central. Aquesta característica podria ser el fruit de la continuació d’aquest estudi preliminar, per tal d’establir no només les relacions lingüístiques sinó també la seua distribució i abast.

Hem citat a l’inici del treball de recerca a l’eminent filòleg Pompeu Fabra i ens agradaria finalitzar amb ell també. Fabra s’adonà de la diferència entre el parlar de la ciutat de València i la des pobles que la rodegen. En aquest treball de recerca hem intentat precisar la parla d’una d’aquelles zones, i encara que, de ben segur, l’estat de la llengua no és el mateix que el que ell trobà, podem fer nostres les seues paraules:

He trobat a València (...), i això és la cosa important, la llengua pròpia en la boca del poble, la llengua que, si bé és cert que es parla impura i castellanitzada a la ciutat. Es conserva pura no sols a la regió, sinó a l’horta i a les mateixes portes de la ciutat de València (Fabra, 1930 a Saragossà, 2000: 113-126).

Allò que sembla cert és la particularitat de la parla del Cabanyal, que un cop finalitzada aquesta primera recerca, ens sembla adient continuar investigant-la, ja siga pel que fa a la seua vitalitat entre les noves generacions de catalanoparlants, com pel que fa a l'extensió dels trets que hem descrit i finalment, recollir i ampliar l'apartat de fraseologia per tal recollir informació sobre el seu origen i sobre la visió del món i de la realitat. Per una altra banda, és força rellevant l'obertura del diftong /ou/ > /au/ i el seua extensió tan variada. És interessant aprofundir-hi tant pel que fa a les característiques comunes que puguen tenir aquests territoris com també pel que fa al naixement i amplitud del fenomen, la seua vitalitat i evidentment, la seua causa.

## 7. BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de València. Oficina d'Estadística.

[http://www.valencia.es/ayuntamiento/estadistica.nsf/vDocumentosTituloAux/Oficina de estadística?opendocument&lang=2&nivel=2](http://www.valencia.es/ayuntamiento/estadistica.nsf/vDocumentosTituloAux/Oficina%20de%20estadistica?opendocument&lang=2&nivel=2) [En línia, consultat el 26/05/13]

Alcover A. M i Moll F. de B. (1928-1962) *Diccionari català-valencià-balear*. Institut d'Estudis Catalans. Palma de Mallorca, Editorial Moll. <http://dcvb.iecat.net/> [En línia, consultat el 26/05/13]

Badia i Margarit, Antoni M. (1950) "Sobre metodología de la encuesta dialectal". *Actas del Primer Congreso Internacional de Estudios Pirenaicos*. San Sebastián, Vol. 7, 1952 (Sección VI: Filología). <http://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=375819> [En línia, consultat el 26/05/13]

Badia i Magrit, Antoni M., Pons, Lidia i Veny, Joan (1993) *Atlas lingüístic del domini català. Qüestionari*. Barcelona, IEC.

Beltran, Vicent (2005) *El parlar de la Marina Alta. El contacte interdialectal valencianobalear*. Alacant, Universitat d'Alacant.

Beltran, Vicent (2005) *El parlar de la Marina Alta. Microatles lingüístic de la Marina Alta* (annex). Alacant, Universitat d'Alacant.

Beltran, Vicent (2008) *El parlar de les Valls del Vinalopó i del Carxe*. Alacant, Centre d'Estudis Locals del Vinalopó.

Beltran, Vicent i Herrero, Teresa (2011) *Altes lingüístic de la Marina*. Mancomunitat Cultural de la Marina Alta, MACMA i ECMA.

Beltran, Vicent i Herrero, Teresa (2011) *Estudi geolingüístic dels parlars de la Marina Baixa. L'empremta mallorquina*. Mancomunitat Cultural de la Marina Alta, MACMA i ECMA.

Beltran, Vicent i Segura, Carles (2007) *El valencià de Torís. El parlar de la Vall dels Alacans*. Ajuntament de Torís.

Bernales, Mario (1980) "Principios y orígenes del método 'Wörter und Sachen'". *Documentos Lingüísticos y Literarios* 5: 37-44

[www.humanidades.uach.cl/documentos\\_linguisticos/document.php?id=196](http://www.humanidades.uach.cl/documentos_linguisticos/document.php?id=196) [En línia, consultat el 26/05/13]

Bibiloni, Gabriel (1997) *Llengua estàndard i variació lingüística*. València, 3i4.

Borja i Sanz, Joan (2007) "Les fonts etnopoètiques en l'obra literària de Bernat Capó" a *L'Aiguadolç. Revista de literatura*, Núm.: 33/34 Dossier: Bernat Capó: Espigolant pel rostoll de les paraules.

Carreras y Candi, Francisco (1918) "Dialectología Valenciana" a *Geografía general del Reyno de Valencia. Volum I*. València, Martin.

Colomina, Jordi (1985) *L'Alacantí. Un estudi sobre la variació lingüística*. Alacant, Institut d'Estudis "Juan Gil-Albert". Diputació Provincial d'Alacant.

Colomina, Jordi (1999) *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*. Alacant, Universitat d'Alacant. Secretariat de Publicacions i Departament de Filologia Catalana de la Universitat d'Alacant.

Duart, Pura (2002) Informe sociològic sobre els efectes de la implantació del Plan del Cabanyal-Canyamelar [<http://www.cabanyal.com/nou/2002/02/05/informe-sociologic-sobre-els-efectes-de-la-implantacio-del-plan-del-cabanyal-canyamelar/>] [En línia, consultat el 26/05/13]

DD. AA. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. <http://dlc.iec.cat/index.html> [En línia, consultat el 26/05/13]

DD. AA. (2004) *El parlar de Guardamar (un estudi del valencià meridional fronterer)*. Barcelona, Publicacions l'Abadia de Montserrat.

DD. AA. *L'enciclopèdia catalana* <http://www.enciclopedia.cat/> [En línia, consultat el 26/05/13]

DD. AA. (1992) *Mapes per a l'estudi de la llengua catalana*. Barcelona, Eumo.

Fabra, Pompeu (1919) *Els dialectes catalans i la llengua literària* a Bibiloni, 1997

Garcia Frasquet, Gabriel (2000) *Literatura i societat de la comarca de la Safor 1833-1936*. Barcelona, Ed. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Gimeno, Manuel (1996) *Introducció a la dialectologia. Els dialectes valencians*. València. Lo Rat Penat.

Gimeno, Montserrat (coord.) (1992) *Mapes per a l'estudi de la llengua catalana / [mapes: Josep Nuet] [textos: Jaume Torres i Francesc Bernat]*, Vic, Eumo.

Herrero, Luis Francisco i Soldevila, Maota (2010) "La Plataforma Salvem el Cabanyal: doce años de lucha ciudadana". Revista semestral *e-rph*, núm. 6, juny.  
<http://www.cabanyal.com/nou/historia/> [En línia, consultat el 26/05/13]

Institut d'Estudis Catalans (1999) *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans. Secció Filològica.

Jason, Heda (1977) *Ethnopoetry: form, content, function*. Bonn, Lingüística Bíblica,.

Junyent, Carme (1999) "El català: una llengua en perill d'extinció?". *Revista d'Igualada*, núm. 1, abril.

Martínez, Francesc (1912) *Coses de la meua terra (La Marina). Primera tanda*. València, Autor.

Navarro, Tomás (dir.) *Atlas lingüístic de la Península Ibèrica*. Versió electrònica de Heap, David. [http://www.alpi.ca/more\\_info.php](http://www.alpi.ca/more_info.php) [En línia, consultat el 26/05/13]

Perea, Maria Pilar (2005) *Antoni M. Alcover, dialectòleg, gramàtic, polemista*. Moncada i Reixac, Fundació Germà Colón Domènech i Publicacions l'Abadia de Montserrat.  
Plataforma Salvem el Cabanyal, <http://www.cabanyal.com/nou/qui-som/> [En línia, consultat el 26/05/13]

Prieto, Pilar (2004) *Fonètica i fonologia. Els sons del català*. Barcelona, Editorial UOC.

Riol, Carme (2002) *Aproximació a l'etnopoètica. Teoria i formes del folklore en la cultura catalana*, Valls, Cossetània.

Sanchis Pallarés, Antonio (2009) *Historia del Cabanyal Poble Nou de la Mar (1238-1897). Historia del Cabanyal. Siglo XX y un incierto futuro*. València, Ed. Javier Boronat.

Sancho Cremades, Pelegrí (1999) *Introducció a la fraseologia. Aplicació al valencià col·loquial*. València, Denes, Universitat de València.

Saragossà, Abelard (2000) "L'actitud de Pompeu Fabra davant la recuperació lingüística valenciana" a *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Elx i a la Universitat d'Alacant (16 i 17 d'octubre 1998)*. Barcelona i Elx, IEC i Ajuntament d'Elx.

Segura, Carles (1996) *Estudi lingüístic del parlar d'Alacant*. Alacant, Institut de Cultura Juan Gil-Albert, Diputació d'Alacant.

Segura, Carles (2003) *Una cruïlla lingüística. Caracterització del parlar del Baix Vinalopó*. Alacant, Universitat d'Alacant i Institut municipal de Cultura de l'Ajuntament d'Elx.

Valriu, Caterina (2008) "Absurd i llenguatge quotidià: la conversa amb els infants" publicat per l'autora a *Paraula viva, articles sobre literatura oral*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat - UIB.

Veny, Joan (1984) *Estudis de geolingüística catalana*. Barcelona, Ed. 62.

Veny, Joan (1986) *Introducció al a dialectologia catalana*. Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

Veny, Joan (1998) *Els Parlars catalans: síntesi de dialectologia*. Palma de Mallorca, Ed. Moll.

Veny, Joan i Massanell, Mar (2002) *Dialectologia Catalana*. Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya.

Veny, Joan (2007) *Petit atlas lingüístic del domini català. Volum I*. Barcelona, IEC.

Veny, Joan (2009) *Petit atlas lingüístic del domini català. Volum II*. Barcelona, IEC.

## 8. APÈNDIX DOCUMENTAL



## ANNEX I

### DESCRIPCIÓ DELS INFORMANTS<sup>30</sup>

Miguel Julián, nasqué a València l'any 1942, de pares de la mateixa ciutat. Es dedicà a l'ofici de pastisser però més endavant formà la seua pròpia empresa de metal·lúrgia, que avui ja porten els seus fills. Va acabar l'escola primària i posteriorment feu el servei militar a Ceuta. Es casà amb Tere, una dona del poble de Teresa (Castelló) on van a passar els caps de setmana rodejat de la seua família, els seus tres fills, les dones i els nets. Allà cuida també un hortet.



Josefa Lucía Martí nasqué a València l'any 1924, de pares valencians. Ha treballat tota la vida com a mestressa de casa. Anà a l'escola i es casà amb Pepe, un home també del barri amb el qual ha tingut tres fills. L'única vegada que ha estat vivint fora del Cabanyal va ser durant la Guerra Civil, quan hagué de refugiar-se en companyia de la seua família a l'Eliana (València). Forma part de la Plataforma Salvem el Cabanyal des dels seu començament, i ha participat en entrevistes i documentals sobre el barri, el conflicte i l'organització veïnal.

José Cerveró Gavarda, nascut també a València l'any 1928, de família valenciana. Fou patró de barca i ha treballat tota la seua vida a la mar, la qual cosa l'ha nodrit de coneixements, experiències i una habilitat cuinera excepcional. Feu el servei militar a Cartaxena i València i es casà amb Amparo, amb la qual ha tingut dos fills.



<sup>30</sup> Pitgeu sobre les icones per escoltar un fragment de l'entrevista.

## ANNEX II

### DADES GENERALS DE L'ENQUESTA (Badia, Pons, Veny, 1993:21-23)

Localitat: El Cabanyal (València)

Data de l'enquesta: Desembre de 2012 - Gener de 2013

Nom popular de la localitat: El Cabanyal

Ajuntament: Ajuntament de València

Comarca: L'Horta

Gentilici: Cabanyaler, cabanyalera

Nom del parlar del poble: Cabanyaler

Llocs a on hom va a cercar productes comercials: Tendes de barri, mercat, València ciutat.

Mercat. Quan n'hi ha? A quin van?: Mercat del Cabanyal (aliments, obert tots els dies excepte el diumenge i els llocs de peix els dilluns), Mercadet dels dijous (tots els dijous, mercat de roba, sabates i d'altres).

Immigració: Al Cabanyal viuen un total de 8.469 estrangers, la majoria provenen de la Unió Europea (un 44% de la població estrangera). La resta, pertanyen a països d'Amèrica del sud (21%), Àfrica (17% ) i Àsia (12%)<sup>31</sup>.

---

<sup>31</sup> Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València. Dades de 2012.

ANNEX III  
 QÜESTIONARI

	TIPUS DE PREGUNTA	PREGUNTA	RESPOSTA ESPERADA
1	Definició	El fill de ton pare és el teu	germà
2	Definició	Lloc on es posa aigua per a transportar-la	poal
3	Definició	On es ven el peix	a la llotja
4	Definició	Com es diu l'edifici que està al costat de la Llotja	la casa dels bous
5	Definició	La porta està...	oberta
6	Definició	Amb quins ingredients es fa una truita	ou
7	Definició	Ou xicotet	ouet
8	Definició	Què dius quan no vols que algú parle	calla
9	Definició	On van els vaixells	port
10	Definició	Una cosa que serveix per a torcar-se el nas	mocador
11	Definició	Un mocador xicotet	mocadoret
12	Definició	Una dona que va a tindre un fill està	embarassada
13	Definició	Si teniu moltes coses per fer dieu que teniu molta	faena
14	Definició	Les flors i les colònies fan bona	olor
16	Definició	Qui condemna a un criminal	jutge
17	Definició	Quan aneu a comprar i no pagueu just us tornen el	canvi
18	Definició	Què es diu quan algú és molt moreno	estàs fet un dragó de garrofera, negre com un retió, negrelló fumat
19	Definició	I molt prim	fumarell
20	Definició	I quant té les orelles molt grans	mananut
21	Definició	I quan hi ha molt de soroll	estamordit
22	Definició	Què dius quan hi ha molt	ausades

23	Definició	I quan és gratis	de bades
24	Definició	Quines algues coneixes	sogall
25	Definició	On calentes la llet	topinet
26	Definició	Què es diu quan algú va mig nuet	pentalfa
27	Definició	I quan algú no està casat	fadrí
28	Definició	I quan dos persones comencen a ser parella	festejar
29	Definició	Quan algú és molt guapo	polla
30	Definició	On es posa l'aigua	pitxer
31	Definició	Què es diu quan hi ha molta gent	caterva
32	Definició	Quan algú no té ganes de fer res	desfici
33	Definició	Quan algú no té miraments ni cervell, no té	trellat
34	Definició	Quan algú és molt valent	milhomes
35	Definició	Quan algú no té trellat	destarifat
36	Definició	Una cosa que no té sentit	destarifo
37	Definició	Què es diu quan vols que algú no parles perquè diu tonteries	calla caracollons
38	Definició	Una dona que no té energia, no té caràcter	una figa molla
39	Definició	Una persona que li agrada preguntar coses dels demés	furó/furonejar
40	Definició	Quan dorms un poquet després de dinar, o vent la televisió, fas una	becadeta
41	Definició	Quan es pon el sol diem que el dia s'acaba i quan ix diem que	comença
42	Definició	Una rosa xicoteta és una...	roseta
43	Definició	Quan una persona està lluny i vols que es pose al teu costat, li dius: vine...	vine cap ací
44	Definició	Quan a casa ens quedem sense llum, diem que els ploms s'han	fos
45	Contraris	Contrari de complicat	senzill
46	Contraris	El contrari de davant	darrere
47	Contraris	Contrari de vellesa	joventut
48	Contraris	Contrari de ple	buit
49	Contraris	Contrari d'oblidar	enrecordar-se
50	Contraris	Contrari de baixar	apujar

51	Contraris	Contrari de prop	lluny
52	Contraris	Contrari de vell	nou
53	Contraris	Contrari d'oberta	tancada
54	Contraris	Contrari de tancar	obrir
55	Contraris	Contrari d'acabar	començar
56	Contraris	Contrari de morir	nàixer
57	Contraris	Contrari de millor	pitjor
58	Contraris	El contrari d'homes vells són homes	joves
59	Contraris	El contrari de vell	jove / nou
60	Contraris	Contrari de bo	roïn
61	Contraris	El contrari de gran	xicotet
62	Contraris	I més xicotet encara	xicotiuo
63	Contraris	El contrari de posar	traure
64	Conversa	Quines esglésies hi ha al Cabanyal	àngels
65	Conversa	Com s'anima a l'equip de futbol	visca
66	Conversa	Com dius algú que repetisca alguna cosa	altra vegada
67	Conversa	Com eren les vacances al Cabanyal	d'estiu
68	Conversa	Quan desdejunes	tots els dies
69	Conversa	Què has fet este matí	he anat...
70	Conversa	Què fèieu quan éreu xicotets	jugàvem
71	Conversa	Què prens per a desdejunar	amb / sense
72	Conversa	On anares ahir	aní
73	Conversa	D'on a on és el Cabanyal	fins a
74	Conversa	Quins menjars típics hi ha al Cabanyal	coca de llanda / arròs en fesols i naps
75	Conversa	Com es divertien abans els xiquets i com es diverteixen ara	ara els xiquets veuen la televisió però abans.... ni havia / no hi havia
76	Conversa	A què jugaves quan eres xicotet	resposta oberta
77	Conversa	Quines són les festes més importants al Cabanyal	resposta oberta

78	Conversa	Com era el teu treball	resposta oberta
79	Conversa	Com era el Cabanyal quan eres jove	resposta oberta
80	Conversa	Quina era la relació amb el veïnat	resposta oberta
81	Conversa	Com et vares enamorar del teu home/dona	resposta oberta
82	Conversa	Què fas durant la setmana	resposta oberta
83	Conversa	Què faràs en acabar l'entrevista	resposta oberta
84	Deixi	De qui és això	possessius
85	Deixi	Tens una foto de la família	mons pares...
86	Deixi	Què és això	caira
87	Deixi	Què és això	porta
88	Deixi	Hi ha algú a la cuina	ningú
89	Deixi	Què faig	nugar
90	Deixi	Com es diu açò	garreta
91	Deixi	Què és això	ull
92	Deixi	Què és això	llengua
	Deixi	Què és això	rellotge
93	Llistes	Jo, tu, .... (Qui està ací?)	nosaltres
94	Llistes	Pots dir els números del 0 al 20?	
95	Llistes	Pots dir els dies de la setmana	
96	Llistes	Dos divendres, dos...	
97	Verbs	A mi m'ho varen dir i a nosaltres també... A mi m'ho varen dir i a vosaltres també... A mi m'ho diran i a nosaltres també... A mi m'ho diran i a vosaltres també...	
98	Verbs	Combinació INFINITIU + pronom feble Ahir es va canviar la camisa, però hui no ha volgut... No m'agrada castigar els xiquets , però si es porten malament haurem de...	canviar-se-la castigar-los

		Ahir no us ho vaig poder portar, però avui he vingut per... L'any passat ens va convidar, però enguany no ha volgut... Quan sona el telèfon és perquè algú està.... Esta setmana m'ha tocat, però la setmana passada no va....	portar-vos-ho convidar-vos tocant-nos tocar-me
99		Infinitiu No em dol deixar-te diners per a llibres, però deixar-te'ls ahir per anar a la discoteca si que em va... Hui el camp de futbol està mig buit i hi cap tot el món, però l'altre diumenge estava tan ple que ningú no hi va... Hui això no val res, ahir tampoc no va...	doldre cabre valdre
100	Verbs	Present d'Indicatiu Conjugació del present dels verbs : veure, cantar, anar, fer, menjar, cantar, patir, complir.	
101		Pretèrit Indefinit del verb cantar Conjugació en pretèrit indefinit del verb cantar	
102		Pretèrit Imperfet d'Indicatiu i condicional Conjugació del verb plorar	
103		Pretèrit Imperfet d'Indicatiu Conjugació dels verbs: beure, arribar, moure, saber	
104	Verbs	Futur d'Indicatiu Conjugació del verb veure	
105	Verbs	Present de Subjuntiu Conjugació dels verbs: Dir / Patir / Dormir /	

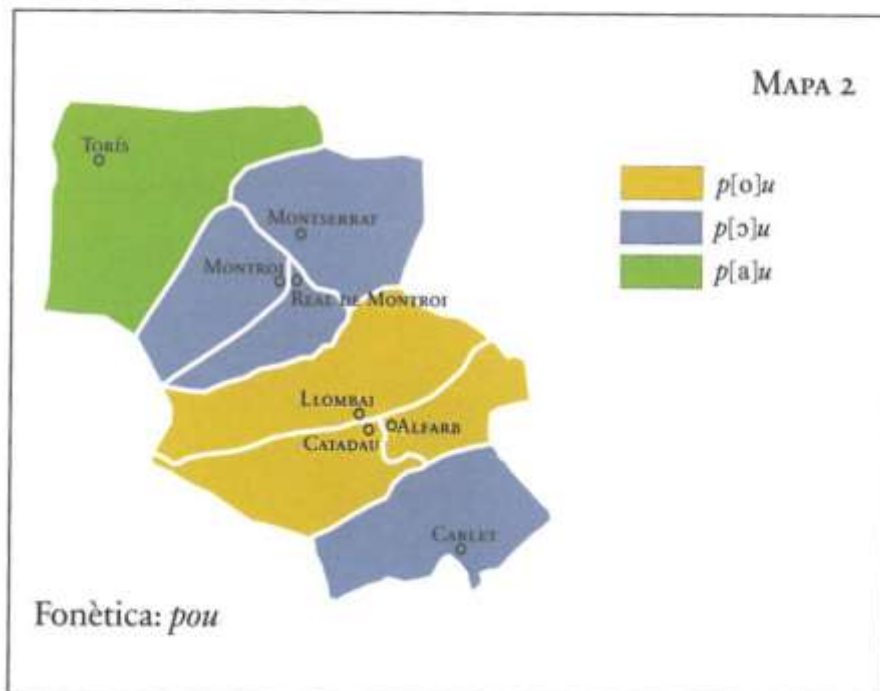
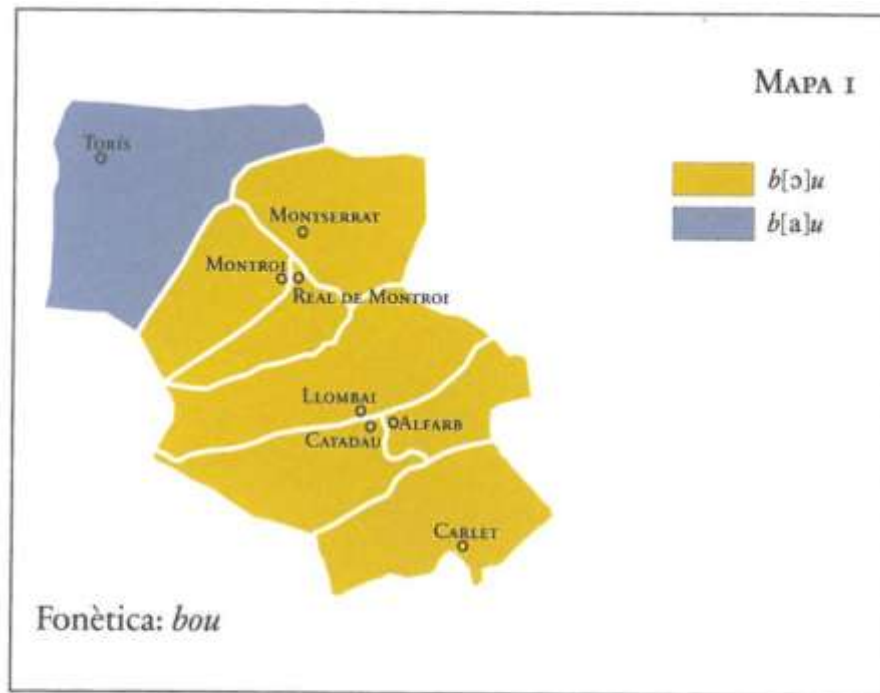
		Omplir / Anar / Traure /Cantar:	
106	Verbs	Pretèrit Imperfet de Subjuntiu Conjugació dels verbs: Cantar / Dir / Valdre Patir / Dir / Dormir / Complir / Anar / Traure	
107	Verbs	Imperfet d'Indicatiu Conjugació dels verbs: Dir / Anar / Beure / Teure / Eixir / Ser / Fer	



ANNEX IV

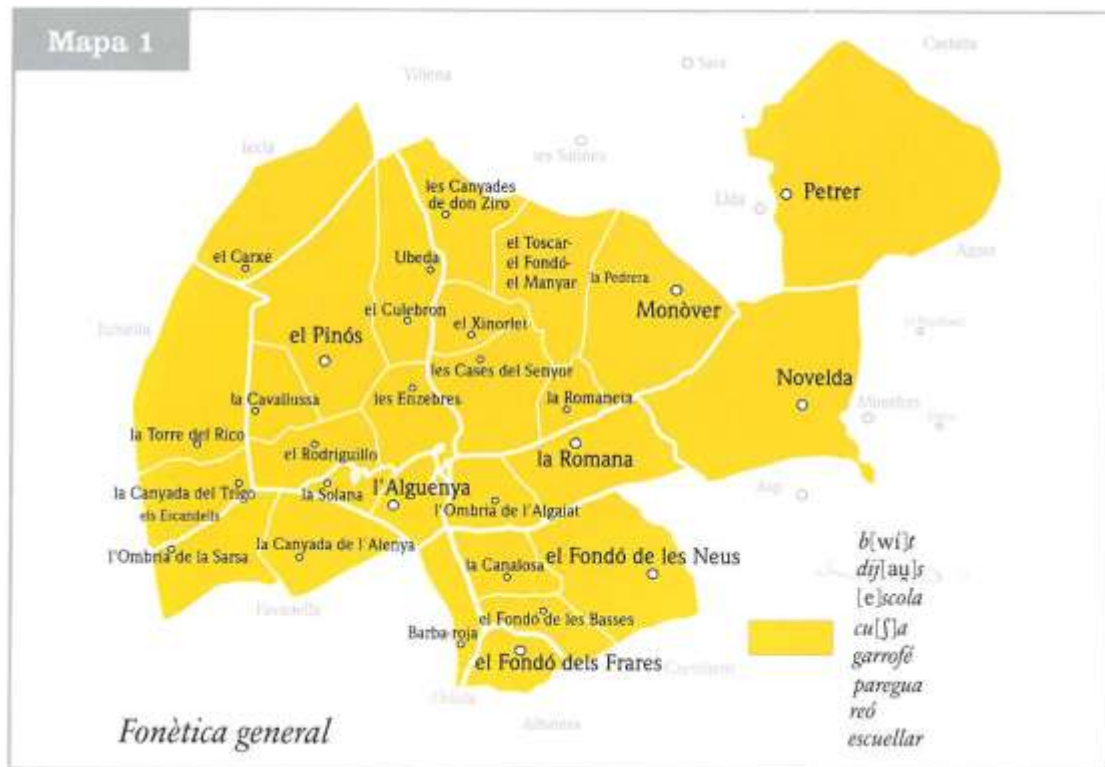
MAPES DE ZONES ON ES REALITZA L'OBERTURA DEL DIFTONG /OU/ > /AU/.

RIBERA ALTA.



Imatge 7: Mapes de l'obertura del diftong /ou/ > /au/ a la Ribera Alta. Font: Beltran i Segura, 2007: 33.

## VINALOPÓ MITJÀ.



Imatge 8: Mapa de trets fonètics de les territoris catalanoparlants del Vinalopó Mitjà. Font: Beltran, 2008: 97

## BAIX VINALOPÓ



Imatge 9: Mapa de trets fonètics del Baix Vinalopó. Font: Segura, 2003: 60.